

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Бібліотека

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

Методичні рекомендації

Миколаїв
2016

УДК 011/016

ББК 78.5

0-91

Укладачі: О. О. Цокало, заст. директора бібліотеки МНАУ
Д. В. Ткаченко, зав. відділом бібліотеки МНАУ

Редактор: О. Г. Пустова, директор бібліотеки МНАУ

О-91 **Бібліографічний** опис електронних ресурсів : метод. рекомендації / уклад. О. О. Цокало, Д. В. Ткаченко ; за ред. О. Г. Пустова. – 2-ге вид, доп. і перероб. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – 80 с.

© Миколаївський національний аграрний університет, 2016

© Бібліотека МНАУ, 2016

ПЕРЕДМОВА

Електронне видання у всесвітній мережі Internet – це галузь, яка постійно бурхливо розвивається та змінюється. Наразі електронне видання – це надширокий діапазон способів та засобів для створення повноцінного інформаційного продукту з багатьма можливостями.

Електронні видання кардинально відрізняються від друкованих специфікою у способі представлення споживачеві. В останнє десятиліття ХХ ст. в них стали застосовуватися ще й мультимедійні компоненти: цифрові, звукові або відеофрагменти, а також анімаційні елементи в основній частині видання.

Бібліографічний опис електронних ресурсів в прикнижкових, прикінцевих та пристатейних списках складається відповідно до стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, тобто згідно з загальними правилами складання бібліографічного опису.

Методичні рекомендації розроблено згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

Друге видання доповнене прикладами опису нормативно-правових актів в електронному вигляді, а також електронних ресурсів з соціальних мереж.

Рекомендації призначено для студентів, аспірантів та науково-педагогічних працівників.

1. ПОНЯТТЯ ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТ”, “ЕЛЕКТРОННІ ВИДАННЯ”

Електронні ресурси — визначаються як інформаційні ресурси, які створюються, керуються та використовуються за допомогою комп'ютера і містять дані та/або програми, зафіксовані в електронній (цифровій) формі на певних носіях, у тому числі тих, що вимагають застосування периферійного пристрою, безпосередньо приєднаного до комп'ютера (наприклад, CD-ROM-пристрій), або зв'язку з комп'ютерною мережею (наприклад, з Internet).

Методика бібліографічного опису електронних ресурсів визначається відповідно до виду доступу (*ресурси локального, віддаленого та комбінованого доступу*) з урахуванням виду об'єкта опису (*завершений або продовжуваний ресурс*) та його структури (*однчастинний, багаточастинний ресурс або складова частина ресурсу*). Кожна з категорій ресурсів має декілька рівнів поділу, що забезпечує гнучкий підхід до методики бібліографічного опису різних типів і видів ресурсів. Типологія електронних ресурсів обумовлює і певний набір схем їх бібліографічного опису.

Ресурси локального доступу, або локальні електронні ресурси — електронні ресурси, вміст яких зафіксовано на носіях (компакт-диск, дискета, касета, картридж тощо), призначених для використання в режимі прямого доступу (локально), тобто тих, що вимагають застосування периферійного пристрою, безпосередньо приєд

-наного до комп'ютера або допоміжного обладнання.

Ресурси віддаленого доступу (віддалені або мережеві ресурси) — електронні ресурси, розміщені на вінчестері або інших пристроях для запам'ятовування; призначені для надання в інформаційних мережах (зокрема, ресурси, розміщені на Internet-серверах), доступні потенційно необмеженій кількості користувачів.

Електронні ресурси комбінованого доступу — електронні ресурси, які можуть використовуватися як у режимі локального доступу, так і в режимі віддаленого доступу через комп'ютерні мережі.

Види ресурсів — це групи ресурсів, які мають спільні ознаки, зокрема, такі, як цільове призначення, структура багаточастинних документів, періодичність тощо. Види електронних документів практично відповідають видовій структурі традиційних документів (видам документів і видань відповідно до "ГОСТ 7.83—2001. Электронные издания. Основные виды и выходные сведения"). За ознакою періодичності виокремлюються два види електронних ресурсів: *завершені та продовжувані*.

Завершені ресурси — такі, які випускаються одноразово або протягом деякого періоду часу із заздалегідь визначеною кількістю частин; включають *монографічні та завершені інтегровані ресурси*.

Продовжувані ресурси — такі, які виходять протягом деякого періоду часу, термін якого заздалегідь не визначено; включають *серійні та продовжувані інтегровані ресурси*.

Інтегровані ресурси — це ресурси віддаленого доступу, які оновлюються, тобто до їх основного вмісту робляться зміни або додавання, що не є окремими частинами, а інтегруються до основного вмісту.

Основні типи *інтегрованих електронних ресурсів*:

1) електронні ресурси типу "*дані*", що оновлюються у спосіб додавання (інтеграції) складових до основного вмісту, наприклад, бібліографічні бази даних;

2) електронні ресурси типу "*програми*", до основного вмісту яких робляться зміни або додавання, наприклад, чергові версії систем керування базами даних (СКБД);

3) *електронні ресурси комбінованого типу*, що оновлюються у спосіб змін та/або додавання, наприклад, web-сайти.

Типи ресурсів визначаються типом вмісту або типом даних.

Основні типи вмісту: *електронні дані, електронні програми* (програмне забезпечення) або *комбінація* цих типів в одному ресурсі — *дані та програми* (в тому числі мультимедіа).

Електронні дані — це інформація, закодована у цифровій формі у вигляді чисел, букв, символів, зображень (включаючи графічну, відеоінформацію тощо) або їх комбінації; *електронні програми* — це набір операторів або підпрограм, які задають комп'ютеру послідовність виконання певних операцій, включаючи обробку даних.

До *типів даних* відносяться *числові, текстові*

(символьні), звукові дані, зображення, включаючи графічну, відеоінформацію та анімацію.

Електронні програми поділяються на *системні* та *прикладні*.

За статусом електронні ресурси поділяються на *оригінали*, *електронні копії*, *електронні версії* та *електронні аналоги* традиційних видань.

2. ДЖЕРЕЛА ВІДОМОСТЕЙ ПРО ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС

Інформація, яка використовується для опису електронних ресурсів, береться з певних джерел у приписаній черговості переваг їх використання.

Джерела даних, які є необхідними для бібліографічного опису, поділяються на *внутрішні* та *зовнішні*.

Внутрішні джерела — це джерела, внутрішні відносно електронного ресурсу: титульний екран, головне меню, відомості про програму, інформація першого файлу (інформація, що виводиться на екран першою), заголовок (Head, Subject, заголовок TEI) індексного файлу чи домашньої сторінки або інша інформація, виокремлена на екрані. Ці джерела забезпечують офіційність інформації про електронний ресурс.

Зовнішні джерела — це джерела, зовнішні відносно електронного ресурсу. Це джерела на фізичному носії (постійно прикріплені ярлик чи етикетка або маркування, надруковане на фізичному носії ресурсу); документація чи інший супровод-жувальний матеріал

(наприклад, лист видавця) або контейнери (коробка, конверт, папка тощо); будь-який інший опублікований опис ресурсу (наприклад, бібліографічні бази даних, довідкові видання, рецензії).

3. ЧЕРГОВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ ПРО ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС

За приписаною стандартами черговістю використання джерел пріоритет надається внутрішнім джерелам інформації.

Якщо інформація внутрішнього джерела є недостатньою або недоступною, можуть бути обрані зовнішні джерела у такому порядку:

- етикетки або маркування на фізичному носії ресурсу;
- контейнер, документація або інший супроводжувальний матеріал;
- довідкові видання та інші джерела поза електронним ресурсом.

Якщо інформація у зазначених джерелах відрізняється ступенем повноти, перевага надається джерелу, яке містить більш повну або детальнішу інформацію.

Якщо електронний ресурс складається з декількох фізичних частин (наприклад, інтерактивну мультимедійну одиницю скомплектовано з електронного оптичного диска та відеодиска), кожна з яких має своє власне джерело інформації, перевага надається джерелу з інформацією,

що стосується ресурсу в цілому та включає загальну назву, навіть якщо така інформація міститься на контейнері (наприклад, якщо у контейнері декілька одиниць і тільки контейнер містить загальну назву, слід використовувати відомості, зазначені на контейнері, а не етикетки окремих одиниць).

Якщо необхідна інформація відсутня у будь-якому із зазначених джерел, мають бути використані існуючі описи ресурсу (наприклад, бібліографічні бази даних, довідкові видання, огляди) та інші джерела.

Приписані джерела інформації. Кожній області опису електронного ресурсу приписуються певні джерела інформації, які наведено у табл. 1.

Відомості про електронний ресурс також можуть бути сформульовані каталогізатором на основі аналізу електронного ресурсу. Відомості, що сформульовані каталогізатором, або ті, що наводяться не з приписаного для певної області джерела, подаються у квадратних дужках.

4. МОВА ОПИСУ

Опис складається мовою або графікою, якими дані наведені у ресурсі.

Відомості про загальне визначення матеріалу, тип, розмір ресурсу та його фізичні характеристики, а також примітки та відомості, що розміщуються в області стандартного номера, можуть бути наведені мовою бібліографуючої установи.

Відповідність приписаних джерел інформації областям бібліографічного опису

	Область бібліографічного опису	Приписані джерела інформації
1.	Область назви та відомостей про відповідальність	Внутрішні джерела: титульний екран, головне меню, відомості про програму, інформація першого файлу (перше виведення інформації на екран), заголовок індексного файлу чи домашньої сторінки Зовнішні джерела: етикетка, маркування на фізичному носії; документація, інший супроводжувальний матеріал або контейнер
2.	Область видання	Внутрішні джерела: титульний екран, головне меню, відомості про програму, інформація першого файлу (перше виведення інформації на екран), заголовок індексного файлу чи домашньої сторінки Зовнішні джерела: етикетка, маркування на фізичному носії; документація, інший супроводжувальний матеріал або контейнер
3.	Область типу та розміру ресурсу	Будь-яке джерело
4.	Область вихідних даних	Внутрішні джерела: титульний екран, головне меню, відомості про програму, інформація першого файлу (перше виведення інформації на екран), заголовок індексного файлу чи домашньої сторінки Зовнішні джерела: етикетка, маркування на фізичному носії; документація, інший супроводжувальний матеріал або контейнер
5.	Область фізичної характеристики	Будь-яке джерело
6.	Область серії	Внутрішні джерела: титульний екран, головне меню, відомості про програму, інформація першого файлу (перше виведення інформації на екран), заголовок індексного файлу чи домашньої сторінки Зовнішні джерела: етикетка, маркування на фізичному носії; документація, інший супроводжувальний матеріал або контейнер
7.	Область приміток	Будь-яке джерело
9.	Область стандартного номера (або його альтернативи) та умов доступності	Будь-яке джерело

5. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ОПИСІВ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

Бібліографічний опис електронних ресурсів підпорядковується загальним правилам стандартного опису в частині структури, набору областей і елементів, вибору мови та графіки, застосування правил орфографії, скорочення слів тощо. Інформація в бібліографічному описі має бути наведена в тому вигляді, в якому її подано в об'єкті опису. Однак кожна область бібліографічного опису для електронних ресурсів має деяку специфіку.

В області назви та відомостей про відповідальність, при відсутності у джерелі основної назви, замість неї можуть бути наведені перші слова тексту або весь текст, який наявний на титульному екрані. Якщо це неможливо, то назву формулюють на основі аналізу електронного ресурсу і наводять у квадратних дужках.

Відомості про видання містять дані про особливості ресурсу як видання та зміни відносно його попереднього видання. Поряд з цими даними в області видання наводиться також інформація про статус ресурсу, тобто його співвідношення з іншими ресурсами, документами або об'єктами тощо. Відомості про видання щодо інтегрованих ресурсів віддаленого доступу, які часто та регулярно оновлюються, також розміщують у примітках щодо відомостей про видання та бібліографічної історії.

Область специфічних відомостей застосовується при описі об'єктів, що є особливим типом публікації або розміщені на специфічних носіях. До них належать картографічні, нотні

документи, серіальні та інші продовжувані ресурси, окремі види нормативних і технічних документів, електронні ресурси, а також мікроформи. При описі електронних ресурсів областю специфічних відомостей є область типу та розміру ресурсу. Область специфічних відомостей може повторюватися, якщо об'єкт опису одночасно є матеріалом різних класів (наприклад, електронна мапа).

Область вихідних даних містить відомості про всі види діяльності з видання, розповсюдження або реалізації електронного ресурсу. Відомості, які відносяться до фізичного виготовлення ресурсу, наводять в області, якщо згадані вище відомості відсутні. Дата видання наводиться за загальними правилами. Якщо в ресурсі не зазначена дата видання, то замість неї наводять дату привласнення авторського права або дату виготовлення (без квадратних дужок), наприклад: *copyright 2004; вигот. 2007*.

Якщо точну дату встановити не вдається, наводиться приблизна дата у квадратних дужках. Позначення [Б. р.] не наводяться.

Для віддалених динамічних електронних ресурсів у примітках про бібліографічну історію, версію оригіналу, відтворення відповідно позначаються місяць, число та рік, які наведені в ресурсі, наприклад: *березень 29, 2007; 03/29/2007*.

Наведення дати доступу до ресурсу обов'язкове у випадку, коли точна дата створення ресурсу невідома. Наприклад: . — Дата доступу: 10.12.2004 . — Last access: May 2003 . — Дата доступу: груд. 2004

Область стандартного номера або його альтернативи та

умов доступності заповнюється за загальними правилами. Область повторюється, якщо електронний ресурс має декілька стандартних номерів (у випадку, коли ресурс розміщено більш ніж на одному носії або створено більш ніж одним видавцем, виробником тощо). Як умови доступності можуть бути зазначені ціна, умови або обмеження при придбанні електронного ресурсу. Наприклад:

. — ISSN 1818-9210 (Online). — ISSN 1818-9172 (Print)

. — ISBN 0-13-942012-6 (disk). — ISBN 0-13-942004 (cassette)

. — ISBN 0-13-94004-5X: free to educational institutions

6. ЗАГАЛЬНА СХЕМА БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ ЕЛЕКТРОННОГО РЕСУРСУ

Основна назва [**Загальне позначення матеріалу**] = Паралельна назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. — Відомості про видання = Паралельні відомості про видання / відомості про відповідальність, які відносяться до видання, додаткові відомості про видання. — Специфічні відомості. — **Позначення типу ресурсу (розмір ресурсу)**. — Місце видання : Назва видавництва, ім'я видавця, розповсюдженця тощо, Дата видання (Місце виготовлення : Ім'я виготівника, дата виготовлення). — **Специфічне позначення матеріалу та кількість фізичних одиниць : інші фізичні характеристики ; розмір + відомості про супровідний матеріал.** — (Основна назва серії або підсерії = Паралельна назва серії або підсерії : відомості, що відносяться до назви серії або підсерії / відомості про від-

повідальність, які відносяться до серії або підсерії, ISSN ; нумерація всередині серії або підсерії). — **Примітки.** — Стандартний номер = Ключова назва : умови доступності та (або) ціна.

* Фізичні характеристики можуть містити відомості про звук, ілюстрації тощо.

На схемі жирним шрифтом позначено специфічні елементи та області бібліографічного опису електронних ресурсів. Ці відомості можуть бути наведені мовою та графікою, як вони подані у ресурсі. Якщо неможливо застосувати це правило, припускається використання мови та графіки, якими подається публікація, або транслітерації чи транскрипції.

Дані про **Загальне позначення матеріалу, Позначення типу та розміру ресурсу** наводяться для *всіх ресурсів*. Область приміток для ресурсів усіх видів має містити відомості про **системні вимоги** та **джерело назви**. Для *локального ресурсу* заповнюється область **Специфічного позначення матеріалу та кількості фізичних одиниць**. Для *віддаленого ресурсу* наводяться **Примітки про режим доступу до ресурсу**.

Загальне позначення матеріалу — обов'язковий специфічний елемент для всіх категорій електронних ресурсів. Наводиться в *Області назви та відомостей про відповідальність* після основної назви у квадратних дужках, без скорочень.

Наприклад:

[Електронний ресурс]

[Электронный ресурс]

[Electronic resource]

У разі складання аналітичного опису складової частини електронного ресурсу відомості про загальне позначення мате-

ріалу наводяться після основної назви всього ресурсу.

Позначення типу та розміру ресурсу

Основні характеристики електронного ресурсу містять позначення *типу ресурсу* та відомості про його *розмір*.

Позначення типу ресурсу наводиться в описі відповідно до загальної характеристики його вмісту з деталізацією за певними категоріями. Один електронний ресурс може складатися з декількох різних типів вмісту.

Типи ресурсів:

- дані;
- програми;
- дані та програми (для комбінованих ресурсів, наприклад, в інтерактивних мультимедійних ресурсах).

Основні типи електронних даних:

- числові дані;
- текстові дані;
- зображення;
- звукові дані;
- мультимедіа (комбінація декількох типів даних в одному електронному ресурсі, тобто будь-які сполучення тексту, звуку, графіки, відео та анімації, а також організація гіперпосилань).

Електронні програми поділяються на такі:

- системні;
- прикладні.

Комбіновані ресурси позначаються загальним виразом:

- дані та програми.

Якщо можливо точно визначити типи даних та програм,

що вміщено у комбінованому ресурсі, замість загального виразу наводяться точні відомості, наприклад:

— текстові дані та прикладна програма.

Відомості про **тип ресурсу** наводяться у скороченій формі, мовою та графікою, обраними для елемента "Загальне позначення матеріалу". Оскільки у цьому елементі наводиться слово "електронний", під час позначення типу ресурсу його можна вилучати. Наприклад:

- . — Електрон. дані
- . — Электрон. граф. дан.
- . — Пошук. прогр.
- . — Приклад. прогр.
- . — Граф. дані і прогр.
- . — Дан. и прогр.
- . — Electronic data and progr.

У табл. 1 наведено позначення типів електронних ресурсів, відповідні їм типи даних або програм, а також приклади різновидів електронних ресурсів для кожного типу даних або програм. Специфічні типи *комбінованих ресурсів (даних та програм)* можуть формуватися шляхом комбінування наведених у таблиці термінів. Визначення деяких специфічних типів даних та програм наведено у глосарії.

Відомості про **розмір ресурсу** наводяться після позначення типу ресурсу у круглих дужках так, як вони подані у джерелі, з додаванням, за необхідності, більш детальних характеристик:

- для даних може бути наведена кількість записів та/або байтів;
- для програм — кількість операторів та/або байтів.

Якщо наводиться кількість файлів, то інші відомості зазначають через двокрапку; уточнювальним даним усередині цих відомостей передує кома. Наприклад: . — Дані і прогр. (33 файли) . — Дан. (3 файли) і прогр. (2 файли) . — Электрон. дан. (2 файла : 70 тыс. записей) . — Прогр. (2 файла : 18 650 байтов) . — Electronic data (2 files : 1250 records, 2 Mb) . — Text data (2 files : 1.6 Mbytes)

. — Electronic data (2 files : 2 540 records each) and progr. (3 files : 7 260, 3 490, 5 076 bytes)

. — System progr. (3 files : ca. 35 000 bytes each) . — Text data (12 files).

Таблиця 2

ЕЛЕКТРОННІ ДАНІ	ЭЛЕКТРОННЫЕ ДАННЫЕ	ELECTRONIC DATA
Числові дані	Числовые данные	Numeric data
Дані про перепис	Данные про перепись	Census data
Статистичні дані	Статистические данные	Survey data
Шрифтові дані (шрифти)	Шрифтовые данные (шрифты)	Font data
Растрові шрифти	Растровые шрифты	Bitmapped fonts
Шрифти, що масштабуються	Масштабируемые шрифты	Scalable fonts
Текстові дані	Текстовые данные	Text data
Електронний документ (лист, стаття)	Электронный документ (письмо, статья)	Electronic document (s) (letters, articles)
Електронне видання (книга, журнал, довідник, словник, інформаційний бюлетень)	Электронное издание (книга, журнал, справочник, словарь, информационный бюлетень)	Electronic publication (book, journal, reference book, dictionary, newsletter)

Бібліографічна база даних	Библиографическая база данных	Bibliographic data-base(s)
Зображувальні дані (зображення)	Изобразительные данные (изображения)	Image data
Графічні дані (малюнки, фотографії, креслення, діаграми, графіки)	Графические данные (рисунки, фотографии, чертежи, диаграммы, графики)	Graphic data (pictures, photographs, drawings, diagram, graph)
Анімація	Анимация	Animation
Відеодані	Видеоданные	Video data
Предметно-зображувальні дані	Предметно-изобразительные данные	Representational data
Картографічні дані	Картографические данные	Map(s) data
Звукові дані	Звуковые данные	Sound data
Мультимедійні дані	Мультимедийные данные	Multimedia data
ЕЛЕКТРОННІ ПРОГРАМИ	ЭЛЕКТРОННЫЕ ПРОГРАММЫ	ELECTRONIC PROGRAM(S)
Операционная система Operating system (UNIX, AIX)	Операційна система Windows, Linux; DOS, NextStep; Apple,	
Системні програми	Системные программы	System program(s)
Програми операційної системи (програми форматування дисків, компілятори, програми керування периферійним обладнанням, мережевою взаємодією тощо)	Программы операционной системы (программы форматирования дисков, компиляторы, программы управления периферийными устройствами, сетевым взаимодействием и т.д.)	Operating system program(s)
Програми для роботи з мовами програмування (аналізатори, відладчики, транслятори, компілятори, інтерпретатори)	Программы для работы с языками программирования (анализаторы, отладчики, трансляторы, компиляторы, интерпретаторы)	Programming language program(s)

Програми доступу до даних (файлові менеджери, браузеры, поштові та пошукові сервери)	Программы доступа к данным (файловые менеджеры, браузеры, почтовые и поисковые серверы)	Retrieval program(s) (browser, search engine)
Сервісні програми (утиліти, драйвери пристроїв, архіватори, антивірусні програми, бібліотеки, що динамічно підключаються)	Сервисные программы (утилиты, драйверы устройств, архиваторы, антивирусные программы, динамично подключаемые библиотеки)	Utility program(s) (utility, device driver, Dll)
Прикладні програми	Прикладные программы	Application program(s)
Програми САПР	Программы САПР	CAD program(s)
Програмні засоби баз даних (системи керування базами даних — СКБД)	Программные средства баз данных (системы управления базами данных — СУБД)	Database program(s)
Програмні засоби для настільних видавничих систем	Программные средства настольных издательских систем	Desktop publishing program(s)
Програми підготовки та редагування тексту	Программы подготовки и редактирования текста	Word processor program(s)
Програми редагування (графічні редактори, редактори аудіо- та відеоданих, редактори різнотипних даних)	Программы редактирования (графических, аудио-, видео- и разнотипных данных)	Editor program(s)
Програми математичних розрахунків (електронні таблиці, програмні калькулятори)	Программы математических расчетов (электронные таблицы, программы-калькуляторы)	Spreadsheet program(s) (spreadsheet, electronic calculator)
Програми математичних розрахунків (електронні таблиці, програмні калькулятори)	Программы математических расчетов (электронные таблицы, программы-калькуляторы)	Spreadsheet program(s) (spreadsheet, electronic calculator)
Програми перетворення даних (конвертори, програми розпізнавання тексту, перекладачі)	Программы преобразования данных (конверторы, программы распознавания текста, переводчики)	Conversion program(s)

Автоматизовані системи керування (АСКП, банківські системи, АБІС, складські та бухгалтерські програми)	Автоматизированные системы управления (АСУП, банковские, АБИС, складские и бухгалтерские программы)	Computer-aided system(s)
Демонстраційні програми (презентації, екранні хранителі, програми перегляду графічних даних, мультимедійні плери)	Демонстрационные программы (презентации, экранные хранители, программы просмотра графических данных, мультимедийные плееры)	Demonstration program(s)
Комп'ютерні ігри	Компьютерные игры	Game(s)
ЕЛЕКТРОННІ ДАНІ ТА ПРОГРАМИ	ЭЛЕКТРОННЫЕ ДАННЫЕ И ПРОГРАММЫ	ELECTRONIC DATA AND PROGRAM(S)
Інтерактивна мультимедійна система	Интерактивная мультимедийная система	Interactive multimedia
Онлайнова послуга (дошка оголошень, дискусійна група, веб-сайт, чат, форум)	Онлайновая услуга (доска объявлений, дискуссионная группа, веб-сайт, чат, форум)	Online service(s) (bulletin board, discussion groups/lists, Web site, chat, forum)

Специфічне позначення матеріалу та кількість фізичних одиниць.

Ця область бібліографічного опису використовується лише для *локальних електронних ресурсів* і призначена для наведення відомостей саме про фізичний носій ресурсу:

- жорсткий магнітний диск,
- гнучкий магнітний диск (дискета),
- електронний оптичний диск,
- компакт-диск з постійною пам'яттю (CD-ROM),
- компакт-диск однократного запису (CD-WORM),
- цифровий універсальний диск (DVD).

Допускається використання аббревіатурного позначення конкретного виду носія. Кількість фізичних одиниць наводиться арабськими цифрами перед специфічним позначенням.

ченням носія. Наприклад:

- . — 1 електрон. диск
- . — 2 electronic tape cassettes
- . — 2 DVD
- . — 3 CD-ROM.

Примітки

Послідовність наведення приміток для електронних ресурсів регламентується ГОСТ 7.82—2001 і передбачає, що в області приміток Примітки про системні вимоги та Примітки про режим доступу передують усім іншим приміткам. При цьому першими наводяться Примітки про системні вимоги, а при їх відсутності — Примітки про режим доступу.

Примітки про системні вимоги наводяться для *всіх категорій електронних ресурсів*, обов'язкові для ресурсів *локального доступу* і містять відомості про вимоги до комп'ютера (наприклад, виробник та модель, операційна система, вимоги до пам'яті тощо), периферійного обладнання (наприклад, типи та кількість периферійних пристроїв, програмне забезпечення для комунікаційного обладнання тощо). Для програмного забезпечення фіксуються дані про мову програмування, програмні параметри тощо.

Відомостям про системні вимоги передуює фраза "Систем. вимоги" або її еквівалент іншою мовою. Технічні специфікації розділяються крапкою з комою та наводяться у такому порядку:

- 1) назва та модель комп'ютера;
- 2) обсяг вільної та (або) оперативної пам'яті;
- 3) назва операційної системи;

3) програмне забезпечення (включаючи, при необхідності, мову програмування); периферійні пристрої; технічні засоби. Наприклад:

. — Систем. вимоги: Pentium III 600 Mhz; 128 Mb RAM; Windows 98; Internet Explorer 5.0, Acrobat Reader 4.0

. — Систем. требования: Pentium®-class processor; 32 MB of RAM (64 MB recommended); 15 MB of available hard-disk space; Microsoft® Windows® 95 OSR 2.0, Windows 98 Second Edition, Windows Millennium Edition, Windows NT 4.0 with Service Pack 5 or 6 (Service Pack 6 recommended), Windows 2000, Windows XP

. — System requirements: PowerPC ® G3 processor, Mac OS X v.10.2.2; 64MB of RAM (128MB recommended), 20MB of available hard-disk space

. — Систем. вимоги: ПК на базі процесора Intel Pentium-200 MMX; 64 Mb ОЗП, 20 Mb вільного дискового простору; OS Microsoft Windows ME/2000/XP; Internet Explorer 4.0+; 4-х CD-ROM

Примітки про режим доступу

Обов'язково наводяться для *віддаленого ресурсу*. Їм передує фраза "Режим доступу" або її еквівалент іншою мовою. У примітці наводяться відомості про мережу, *протокол доступу* (FTP, Dial-up, HTTP) та *унікальна адреса ресурсу* URL (Uniform Resource Locator).

Наприклад:

. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/proza.htm>

. — Режим доступа : <http://www.rba.ru/rusmarc/>

. — Mode of access : <ftp://path.net/pub/docs/urn2urc.ps>

Примітки про джерело назви обов'язково наводяться для *всіх видів* електронних ресурсів. Наприклад:

- . — Назва з титул. екрану
- . — Назва з контейнера
- . — Загл. с етикетки видеодиска
- . — Загл. с домаш. стр.
- . — Title from the screen.

Примітки до області видання та бібліографічної історії

Примітка про джерело відомостей про видання наводиться, якщо джерело відомостей про видання відрізняється від джерела основної назви. Наприклад:

- . — Відомості про вид. з буклету
- . — Відомості про вид. з етикетки диска
- . — Відомості про вид. з інформ. наприкінці ресурсу

Примітки про бібліографічну історію електронного ресурсу можуть містити вказівку на зміст електронного ресурсу віддаленого доступу, що часто змінюється, або на його періодичність та режим оновлень (для інтегрованого ресурсу). Вони можуть вказувати також на зв'язок з іншими виданнями цього ресурсу. Наприклад:

- . — Оновлюється щотижня
- . — Корегується часто; останнє корегування: 2/18/97 .
- Корегується постійно; версія 7 датовано: трав., 7, 1997 .
- Електрон. версія друк. публікації 1989 . — Основана на: Health interview survey 1996

У примітках можуть бути наведені дати, які відносяться до змісту, викорис-тання або стану електронного ресурсу. Наприклад: . — Відомості зібрані за травень — червень

1998 р. . — Дані відповідають 1996 р.

Схеми бібліографічного опису різних видів і типів електронних ресурсів

Вибір методики каталогізації, а саме — наведення в бібліографічному описі електронного ресурсу певних елементів, залежить від *носія ресурсу* (локальний, віддалений) та його *виду* як *бібліографічного ресурсу* (закінчений або продовжуваний).

Специфіка носіїв електронних ресурсів зумовлює дві загальні схеми бібліографічного опису:

Загальна схема бібліографічного опису електронного ресурсу локального доступу

Основна назва [**Загальне позначення матеріалу**] = Паралельна назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. — Відомості про видання = Паралельні відомості про видання / відомості про відповідальність, які відносяться до видання, додаткові відомості про видання, відомості про відповідальність, які відносяться до додаткових відомостей про видання. — **Позначення типу ресурсу** (розмір ресурсу). — Місце видання : Назва видавництва, ім'я видавця, розповсюджувача, тощо, дата видання (Місце виготовлення : Ім'я виготівника, дата виготовлення). — **Позначення носія локального ресурсу та кількість фізичних одиниць** : інші фізичні характеристики ; розмір + відомості про супровідний матеріал. — (Основна назва серії або підсерії = Паралельна назва серії або підсерії : відомості,

що відносяться до назви серії або підсерії / відомості про відповідальність, які відносяться до серії або підсерії, ISSN ; нумерація усередині серії або підсерії). — **Примітки про системні вимоги.** — **Примітки про джерело назви.** — Інші примітки. — Стандартний номер = Ключова назва : умови доступності та (або) ціна.

Загальна схема бібліографічного опису електронного ресурсу віддаленого доступу

Основна назва [**Загальне позначення матеріалу**] = Паралельна назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. — Відомості про видання = Паралельні відомості про видання / відомості про відповідальність, які відносяться до видання, додаткові відомості про видання, відомості про відповідальність, які відносяться до додаткових відомостей про видання. — **Позначення типу ресурсу (розмір ресурсу).** — Місце видання : Назва видавництва, ім'я видавця, розповсюджувача, тощо, дата видання (Місце виготовлення : Ім'я виготівника, дата виготовлення). — Фізичні характеристики. — **Примітка про системні вимоги.** — **Примітки про режим доступу.** — **Примітки про бібліографічну історію.** — **Примітки про джерело назви.** — Інші примітки.

Далі наведені схеми бібліографічного опису для різних видів електронних ресурсів.

Схема однорівневого бібліографічного опису закінченого електронного ресурсу локального доступу

Основна назва [**Загальне позначення матеріалу**] = Пара-

лельна назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. — Відомості про видання = Паралельні відомості про видання / відомості про відповідальність, які відносяться до видання, додаткові відомості про видання, відомості про відповідальність, які відносяться до додаткових відомостей про видання. — Специфічні відомості. — **Позначення типу ресурсу (розмір ресурсу).** — Місце видання : Назва видавництва, ім'я видавця, розповсюджувача, тощо, дата видання (Місце виготовлення : Ім'я виготівника, дата виготовлення). — **Позначення носія локального ресурсу та кількість фізичних одиниць : інші фізичні характеристики ; розмір + відомості про супровідний матеріал.** — (Основна назва серії або підсерії = Паралельна назва серії або підсерії : відомості, що відносяться до назви серії або підсерії / відомості про відповідальність, які відносяться до серії або підсерії, ISSN ; нумерація усередині серії або підсерії). — **Примітки про системні вимоги.**— **Примітки про джерело назви.** — Інші примітки. — Стандартний номер : умови доступності та (або) ціна.

Схема однорівневого бібліографічного опису закінченого електронного ресурсу віддаленого доступу

Основна назва [**Загальне позначення матеріалу**] = Паралельна назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. — Відомості про видання = Паралельні відомості про видання / відомості про відповідальність, які відносяться до видання, додаткові відомості про видання, відомості про відповідальність, які відносяться до додаткових відомостей про видання. — Специфічні відомо-

сті. — **Позначення типу ресурсу (розмір ресурсу)**. — Місце видання : Назва видавництва, ім'я видавця, розповсюджувача, тощо, дата видання (Місце виготовлення : Ім'я виготівника, дата виготовлення). — **Позначення носія локального ресурсу та кількість фізичних одиниць : інші фізичні характеристики ; розмір + відомості про супровідний матеріал**. — (Основна назва серії або підсерії = Паралельна назва серії або підсерії : відомості, що відносяться до назви серії або підсерії / відомості про відповідальність, які відносяться до серії або підсерії, ISSN ; нумерація усередині серії або підсерії). — **Примітки про системні вимоги**. — **Примітки про режим доступу**. — **Примітки про бібліографічну історію**. — **Примітки про джерело назви**. — Інші примітки. — Стандартний номер : умови доступності та (або) ціна.

Схема багаторівневого бібліографічного опису продовжуваного електронного ресурсу локального доступу

Основна назва [**Загальне позначення матеріалу**] = Паралельна назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. — Відомості про видання = Паралельні відомості про видання / відомості про відповідальність, які відносяться до видання, додаткові відомості про видання, відомості про відповідальність, які відносяться до додаткових відомостей про видання. — Специфічні відомості. — **Позначення типу ресурсу (розмір ресурсу)**. — Місце видання : Назва видавництва, ім'я видавця, розповсюджувача, тощо, дата видання (Місце виготовлення : Ім'я виготівника, дата виготовлення). — (Основна назва серії або підсерії = Паралельна назва серії або підсерії : відомості, що

відносяться до назви серії або підсерії / відомості про відповідальність, які відносяться до серії або підсерії, ISSN ; нумерація усередині серії або підсерії). — Примітки. — Стандартний номер.

Відомості про номер тому : Основна назва тому / відомості про відповідальність. — **Позначення носія локального ресурсу та кількість фізичних одиниць : інші фізичні характеристики ; розмір + відомості про супровідний матеріал.** — Примітки про системні вимоги. — Примітки про джерело назви. — Інші примітки. — Стандартний номер = Ключова назва : умови доступності та (або) ціна.

Схема багаторівневого бібліографічного опису продовжуваного електронного ресурсу віддаленого доступу

Основна назва [**Загальне позначення матеріалу**] = Паралельна назва : відомості, що відносяться до назви / відомості про відповідальність. — Відомості про видання = Паралельні відомості про видання / відомості про відповідальність, які відносяться до видання, додаткові відомості про видання, відомості про відповідальність, які відносяться до додаткових відомостей про видання. — Специфічні відомості. — Позначення типу ресурсу (розмір ресурсу). — Місце видання : Назва видавництва, ім'я видавця, розповсюджувача, тощо, дата видання (Місце виготовлення : Ім'я виготівника, дата виготовлення). — (Основна назва серії або підсерії = Паралельна назва серії або підсерії : відомості, що відносяться до назви серії або підсерії / відомості про відповідальність, які відносяться до серії або підсерії, ISSN ; нумерація усередині серії або підсерії). — Примітки. — Ста-

ндартний номер.

Відомості про номер тому : Основна назва тому / відомості про відповідальність. — **Позначення носія локального ресурсу та кількість фізичних одиниць** : інші фізичні характеристики ; розмір + відомості про супровідний матеріал. — **Примітки про системні вимоги.** — **Примітки про режим доступу.** — **Примітки про бібліографічну історію.** — **Примітки про джерело назви.** — Інші примітки. — Стандартний номер = Ключова назва : умови доступності та (або) ціна.

Схема аналітичного бібліографічного опису електронного ресурсу локального доступу

Назва складової частини ресурсу [**Загальне позначення матеріалу**] : відомості, що відносяться до назви складової частини ресурсу / відомості про відповідальність. — Відомості про видання складової частини ресурсу. — **Позначення типу та розміру складової частини ресурсу** // Назва ідентифікуючого ресурсу : відомості, що відносяться до назви ідентифікуючого ресурсу / відомості про відповідальність ідентифікуючого ресурсу. — Відомості про видання ідентифікуючого ресурсу. — **Позначення типу та розміру ресурсу.** — Місце видання, дата видання. — **Визначення** тому, випуску, номера та його порядковий номер : індивідуальна назва тому, випуску, номера. — Наскрізна пагінація. — **Примітки про системні вимоги.** — **Примітки про джерело назви.**

Схема аналітичного бібліографічного опису електронного ресурсу віддаленого доступу

Назва складової частини ресурсу [**Загальне позначення матеріалу**] : відомості, що відносяться до назви складової

частини ресурсу / відомості про відповідальність. — Відомості про видання складової частини ресурсу. — **Позначення типу та розміру** складової частини ресурсу // Назва ідентифікуючого ресурсу : відомості, що відносяться до назви ідентифікуючого ресурсу / відомості про відповідальність ідентифікуючого ресурсу. — Відомості про видання ідентифікуючого ресурсу. — **Позначення типу та розміру ресурсу.** — Місце видання, дата видання. — Визначення тому, випуску, номера та його порядковий номер : індивідуальна назва тому, випуску, номера. — Наскрізна пагінація. — **Примітки про системні вимоги.** — **Примітки про режим доступу.** — Примітки про джерело назви.

ПРИКЛАДИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ

Книга з глобальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. - К. : КНЕУ, 2000. - 200 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : http://www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyk_bibliopys.htm/. - Дата останнього доступу : 11.11.2016. - Назва з екрану.

Книга з глобальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. - К. : КНЕУ, 2000. - 200 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : http://www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyk_bibliopys.htm/. - Дата останнього доступу : 11.11.2016. - Назва з екрану.

Книга з локальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. - К. : КНЕУ, 2000. - 200 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : доступ до файлу в лок. мережі. – Назва з екрану.

Книга з глобальної мережі аналог друкованого тексту

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. - К. : КНЕУ, 2000. - 200 с. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу : http://www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyk_bibliopys.htm. - Дата останнього доступу : 11.11.2016. - Назва з екрану.

Книга з локальної мережі аналог друкованого тексту

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. - К. : КНЕУ, 2000. - 200 с. – Електрон. копія текст. даних. – Режим доступу : доступ до файлу в лок. мережі. – Назва з екрану.

Аудіокнига з глобальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. - К. : КНЕУ, 2000. - 200 с. – Електрон.

аудіо дані. – Режим доступу : http://www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyuk_biblopys.htm. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Аудіокнига з локальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2000. – 200 с. – Електрон. аудіо дані. – Режим доступу : в локал. мережі. – Назва з екрану.

Відеокнига з глобальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2000. – 200 с. – Електрон. відео дані. – Режим доступу : http://www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Wisnyuk_biblopys.htm. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Відеокнига з локальної мережі

Завіновська Г. Т. Економіка праці [Електронний ресурс] : навч. посібник / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2000. – 200 с. – Електрон. відео дані. – Режим доступу : в локал. мережі. – Назва з екрану.

Електронна версія друкованого журналу

Економіка України [Електронний ресурс] : політико-економічний журнал. – 1958. – Київ. – Щомісяця. – Електрон. версія друк. вид. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/EkUk/index.html. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Електронний журнал

Актуальні питання біології, екології та хімії [Електронний ресурс] : електронне наукове фахове видання. – 2009. – 3 рази на рік. – Електрон. журн. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Arbeh/index.html>. – Назва з екрану.

Номер електронної версії друкованого журналу

Економіка України [Електронний ресурс] : політико-економічний журнал. – 2009. – № 1. – 152 с. – Електрон. версія друк. вид. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/#E>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Номер електронного журналу

Актуальні питання біології, екології та хімії [Електронний ресурс] : електронне наукове фахове видання. – 2009. – № 3. – Електрон. журн. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Arbeh/index.html>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Стаття з електронної версії друкованого журналу

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Електрон. версія друк. вид. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Електронний збірник наукових праць

Актуальні питання біології, екології та хімії [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. – 2009. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Arbeh/index.html>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Електронна версія друкованого збірника наукових праць

Актуальні питання біології, екології та хімії [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. – 2009. – Електрон. версія друк. вид. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Arbeh/index.html>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Електронна версія статті із збірника наукових праць

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Актуальні питання біології, екології та хімії :. – 2009. – Вип. 2. – С. 43. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Актуальні питання біології, екології та хімії : зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 2. – С. 43. – Електрон. версія друк. вид. – Режим доступу : <http://www.nbuu.ua/articles/2003/03klinko.htm>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Веб-сайт

Верховна Рада України [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт / Верховна Рада України; Управління комп'ютеризованих систем. – К. : Верховна Рада України, 1994 – . – Веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua> – Мова укр., рус., англ. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Стаття з веб-сайту

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <http://www.nbuu.ua/articles/2003/03klinko.htm>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Відеоматеріал з веб-сайту

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша. – К., 2009. – Електронні відео дані. – Режим доступу : <http://www.nbuu.ua/articles/2003/03klinko.htm>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Аудіоматеріал з веб-сайту

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша. – К., 2009. – Електронні аудіо дан. – Режим доступу : <http://www.nbuu.ua/articles/2003/03klinko.htm>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Графічний матеріал з веб-сайту

Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша. – К., 2009. – Електронні граф. дан. – Режим доступу : <http://www.nbuv.ua/articles/2003/03klinko.htm>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

CD-диск

Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – Електрон. текст. дан. – К. : CD-вид-во «Інфодиск», 2004. – 1 електрон, опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97 – 2000. – Назва з контейнеру.

Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – Електрон. база дан. – К. : CD-вид-во «Інфодиск», 2004. – 1 електрон, опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97 – 2000. – Назва з контейнеру.

Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – Електрон. дан. та прог. – К. : CD-вид-во «Інфодиск», 2004. – 1 електрон, опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97 – 2000. – Назва з контейнеру.

DVD-диск

Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису насе-

лення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – Електрон. текст. дан. – К. : CD-вид-во «Інфодиск», 2004. – 1 електрон, опт. диск (DVD-ROM). – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97 – 2000. – Назва з контейнеру.

Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – Електрон. база дан. – К. : CD-вид-во «Інфодиск», 2004. – 1 електрон, опт. диск (DVD-ROM). – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97 – 2000. – Назва з контейнеру.

Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – Електрон. дан. та прог. – К. : CD-вид-во «Інфодиск», 2004. – 1 електрон, опт. диск (DVD-ROM). – Систем. вимоги: Pentium; 32 Mb RAM; Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97 – 2000. – Назва з контейнеру.

Нормативно-правові акти

Конституція України

Конституція України [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. ; станом на 30.09.2016 р. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Дата останнього доступу : 11.11.2016. – Назва з екрану.

Кодекси

Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс] : закон України від 06.07.2005 № 2747-IV ; станом на 05.01.2016. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>. – Дата останнього доступу : 12.11.2016. – Назва з екрану.

Закони

Про інформацію [Електронний ресурс] : закон України від 02.10.1992 № 2657-XII ; станом на 06.12.2016. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. – Дата останнього доступу : 12.11.2016. – Назва з екрану.

Постанови

Про прийняття за основу проекту Закону України про оцінку впливу на довкілля [Електронний ресурс] : постанова Верховної Ради України від 12.07.2016 № 1449-VIII / Верховна Рада України. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1449-19>. – Дата останнього доступу : 12.11.2016. – Назва з екрану.

Деякі питання фінансування програм та проектів регіонального розвитку [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 827 / Кабінет Міністрів України. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/827-2016-п>. – Дата останнього доступу : 10.12.2016. – Назва з екрану.

Укази

Деякі питання Національної ради реформ [Електронний ресурс] : указ Президента України від 24.10.2016 № 471/2016 / Президент України. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/471/2016>. – Дата останнього доступу : 12.11.2016. – Назва з екрану.

Розпорядження

Про делегацію України для участі у переговорах щодо підготовки проекту Протоколу про Правила визначення країни походження товарів до Угоди про створення зони вільної торгівлі між державами – учасницями ГУУАМ [Електронний ресурс] : розпорядження Президента України від 25.09.2015 № 720/2015-рп. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/720/2015-рп>. – Дата останнього доступу : 12.11.2016. – Назва з екрану.

Накази

Про внесення змін до вимог до форматів, структури та протоколів, що реалізуються у надійних засобах електронного цифрового підпису [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України від 24.11.2016 № 3354/5/730 / Міністерство юстиції України. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1541-16>. – Дата останнього доступу : 12.11.2016. – Назва з екрану.

Листи

Щодо антикорупційного законодавства [Електронний ресурс] : лист Міністерства Юстиції України від 27.09.2013 № 903-0-3-13/11. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0903323-14>. – Дата останнього доступу : 12.11.2016. – Назва з екрану.

Соціальні мережі

Українська Наукова Інтернет-Спільнота [Електронний ресурс] : соц. мережа. – Львів, 2008-2017. – Режим доступу : <http://www.naukaonline.org/>. – Дата перегляду: 10.06.2016. – Назва з екрану.

Сторінка у соціальній мережі

Бібліотека МНАУ [Електронний ресурс] : офіц. сторінка // ВКонтакте. – Миколаїв, 2012-2017. – Режим доступу : <https://vk.com/biblmnau>. – Дата останнього доступу : 10.12.2016. – Назва з екрану.

Публікація на сторінці у соціальній мережі

Багато знати – корисно! [Електронний ресурс] // ВКонтакте. Бібліотека МНАУ. – Миколаїв, 2012-2017. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : https://vk.com/biblmnau?w=wall-36947966_115. – Дата публікації : 26.10.2016. – Дата останнього доступу : 10.12.2016. – Назва з екрану.

Дацюк С. Суспільні аспекти власності [Електронний ресурс] / С. Дацюк // Українська правда : блог. – К., 2000-2017. – Електронні текст. дан. – Режим доступу : <http://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/577f56d8e6419/>. – Дата публікації : 06.06.2014. –

Дата останнього доступу : 08.07.2016. – Назва з екрану.

Як процитувати твіт у науковій статті? [Електронний ресурс] // Пан бібліотекар : блог про бібл. справу та інформ. технології. – Електронні текст. дан. – Режим доступу : http://panbibliotekar.blogspot.com/2013/08/blogpost_6.html. – Дата публікації : 6.08.2013. – Дата останнього доступу : 4.09.2016. – Назва з екрану.

Бондар А. Визначення поняття «Бан» [Електронний ресурс] / А. Бондар [Andrij Bondar] // Facebook. – Електронні текст. дан. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/andrij.bondar/posts/10152554206896599>. – Дата публікації: 18.03.2015. – Дата останнього доступу : 30.03.2016. – Назва з екрану

Сторінка з Вікіпедії

Ковальчук Галина Іванівна [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електронні текст. дан. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Ковальчук_Галина_Іванівна. – Дата останньої правки : 8.12.2012. – Дата останнього доступу : 12.08.2016. – Назва з екрану.

Відео з Youtube

Посів сої сівалкою СЗТ-3,6 [Електронний ресурс] / Agro Men // YouTube. – Електронні відео дан. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=6WIBC1cp3Fk>. – Дата публікації : 04.05.2015. – Дата останнього доступу : 30.03.2016. – Назва з екрану.

БАЗОВІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА СУПУТНІ ТЕРМІНИ

Адміністративні метадані — *відомості* про права, дозвіл, та інші *дані*, які використовуються для керування колекціями *електронних ресурсів* та *доступом*.

Альтернативна назва (alternative title) — друга назва ресурсу, пов'язана з першою назвою сполучником "або" чи його еквівалентом, яка є частиною *основної назви*.

Антивірусна програма (antivirus program) — *системна програма*, призначена для пошуку, діагностики, профілактики та "лікування" *файлів*, пошкоджених *комп'ютерним вірусом*. Лікування передбачає знищення вірусу, відновлення пошкоджених файлів тощо.

Апаратні засоби (hardware) — фізичні компоненти *комп'ютера*, що включають електронне та механічне обладнання, яке використовується для функціонування *комп'ютерної системи*.

Архіватор — *системна програма*, що здійснює об'єднання декількох файлів в один архів (файл-архів) або серію архівів для зручності перенесення або зберігання.

Багаторівневий опис (multi-level description) — *бібліографічний опис* на *багаточастинний електронний ресурс*, який базується на розподіленні описової інформації на два або більше рівнів. Перший рівень містить загальну інформацію до ресурсу в цілому. Другий або наступні рівні містять *інформацію* щодо окремих частин *багаточастинного ресурсу*.

Багаточастинний ресурс (multi-part resource) — *елек-*

тронний ресурс, який є сукупністю окремих фізичних одиниць на однакових або різних *фізичних носіях* (багатотомний ресурс, комплектний ресурс, *серіальний* або інший *продовжуваний ресурс*). Окремі частини багаточастинного ресурсу можуть мати власні *назви* та *відомості про відповідальність*.

База даних (database, DB) — сукупність *даних*, певним чином структурованих (наприклад, у *поля* та *записи*) та організованих у файли, і зв'язків між ними, що дозволяє зберігати *інформацію* у систематизовану вигляді. Існують різні моделі організації баз даних, наприклад, реляційна, багатомірна, мережева, ієрархічна. Керування організацією, збереженням, цілісністю даних, внесенням змін, *доступом* та безпекою *інформації* у *базі даних* та інші функції, в тому числі обробку звернень певних *прикладних програм*, здійснюють *програмні засоби*, *система керування базами даних* (СКБД).

Байт (byte) — одиниця виміру *інформації*, яка дорівнює кількості інформації, що міститься у 8 двоїчних розрядах, якими *комп'ютер* може оперувати як одним цілим. Наприклад, кожний байт *оперативної пам'яті* має власну адресу та призначений для зберігання однієї букви, *символу* або двох десятичних чи шістнадцятиричних цифр. 1 байт = 8 біт, 1 Кбайт = 1024 байт, 1 Мбайт = 1024 Кбайта = 1048576 байт, 1 Гбайт = 1024 Мбайт = 1048576 Кбайт = 1073741824 байт.

Бібліографічна база даних (bibliographic database) — сукупність бібліографічних даних (*база даних*), представлених у вигляді *електронних записів*, які вміщують відомості

про *документи, електронні ресурси* (наприклад, бібліотечні каталоги, бази даних цитування).

Бібліографічна історія (bibliographic history) — історія існування *продовжуваного ресурсу*, тобто перерва, відновлення, припинення його виходу; позначення частоти змін змісту *віддаленого ресурсу*; позначення зв'язків з іншими ресурсами.

Бібліографічний запис (bibliographic record) — одиниця бібліографічної інформації, що фіксує в документальній формі *відомості* про *електронний ресурс*, які дозволяють його ідентифікувати, розкрити складові та зміст з метою бібліографічного пошуку. До складу бібліографічного запису входять *бібліографічний опис*, який доповнюється *заголовком бібліографічного запису* та такою семантичною інформацією, як терміни індексування (класифікаційні індекси і предметні рубрики), а також анотацією або рефератом.

Бібліографічний опис (bibliographic description) — сукупність бібліографічних *відомостей* про *електронний ресурс*, наведених за певними стандартами та правилами, які встановлюють порядок подання *областей* та *елементів*, і призначених для його ідентифікації та загальної характеристики.

Бібліографічний ресурс — прояв або втілення твору або об'єкту матеріального світу, який є основою *бібліографічного опису*. Бібліографічний ресурс може бути представленим на будь-якому *носії* або комбінації *носіїв*.

Бібліотеки, що динамічно підключаються, ДІІ

(dynamic linked library) — бібліотеки службових програм, які використовуються іншими *комп'ютерними програмами* у процесі їх роботи, містять функції, які застосовуються найчастіше. Файл бібліотеки, що динамічно підключається, зазвичай має розширення dll.

Біт (bit) — одиниця виміру *інформації*, яка дорівнює одному розряду двоїчного коду.

Бобіна зі стрічкою (tape reel) — магнітна стрічка, намотана на знімну бобіну, з якої *електронний ресурс* може зчитуватися або на яку може записуватися за допомогою стрічкопротягувального пристрою.

Браузер (browser) — *програмний засіб доступу до даних*, який має графічний *інтерфейс* і призначений для перегляду гіпертекстових *документів (інформаційних ресурсів)*, а також *інтерактивного* пошуку, навігації по *Web-сайтах*, перегляду та опрацювання *даних у мережі Internet*.

Веб -, Web -, WWW - — префікс, який позначає належність до *World Wide Web (мережі Internet)*.

Версія (version) — друге та наступні *видання документа (або електронного ресурсу)*, яке може мати значні або незначні зміни відносно попереднього, які не є підставою для визначення видання як нового.

Виготівник (producer) — особа або організація з фінансовою та/або адміністративною відповідальністю за *електронний ресурс*. Відповідальність може бути пов'язана з різним ступенем творчих або технічних аспектів певної праці, яка включає збирання *даних* та конвертування *даних* у комп'ютерну форму.

Вид видання — група видань, виділена за однією чи кількома суттєвими типовими ознаками.

Видання (edition) — усі перевидання оригіналу *документу* (або *електронного ресурсу*), виготовлені в основному з тої самої мастер-копії та *опубліковані* або видані окремим агентством або групою агентств. Видання може бути ідентифіковане за видавничими *відомостями* про ресурс, може бути визначене каталогізатором за виявленням значних відмінностей у змісті або за інформацією, поданою видавцем. Див. також *версія*.

Видання (publication) — *документ* (або *електронний ресурс*), який пройшов редакційно-видавниче опрацювання і містить *інформацію*, призначену для поширення, самостійно оформлений відповідно до вимог стандартів та інших нормативних документів і має *вихідні відомості*.

Види ресурсів — це групи *електронних ресурсів*, які мають спільні характеристики, зокрема, такі ознаки, як цільове призначення, структура *багаточастинних документів*, періодичність тощо. За цими ознаками *електронні ресурси* практично відповідають видовій структурі традиційних *документів* (видам документів і видань відповідно до "ГОСТ 7.83—2001. Электронные издания. Основные виды и выходные сведения"). За ознакою періодичності виокремлюються два види *електронних ресурсів*: *завершені* та *продовжувані*.

Визначена пунктуація (prescribed punctuation) — позначки, які передують *інформації* та обмежують її та представляються бібліографічним агентством у кожному *елеме-*

нті (окрім першого елемента першої області або *області бібліографічного опису*).

Визначене джерело інформації (prescribed source of information) — джерело або джерела, з яких береться *інформація* для введення до *елементу* або *області бібліографічного опису*.

Віддалений доступ (remote access) або **мережевий доступ** — режим використання *електронних ресурсів* через телекомунікаційні мережі за допомогою технологій мережевої взаємодії.

Віддалений ресурс. Див.: *ресурси віддаленого доступу*.

Відомості (statement) про *документ* (або *електронний ресурс*) — *інформація*, яка використовується для *бібліографічного запису*.

Відомості про видання (edition statement) — *відомості* про перевидання, передрук, спеціальне призначення даного видання або його версію.

Відомості про відповідальність (statement of responsibility) — *відомості* про осіб та/або організації, які брали участь у створенні *видання* та несуть відповідальність за його зміст і *публікацію*.

Відомості про паралельне видання (parallel edition statement) — *відомості* про *видання* іншою мовою та/або іншою графікою.

Відомості про підсерію (sub-series statement) — *елементи бібліографічного опису*, що визначають *підсерію* та включають нумерацію окремих частин всередині *підсерії*.

Відомості про серію (series statement) — *елементи бібліографічного опису*, що ідентифікує *серію* та включає будь-яку нумерацію окремих частин всередині *серії*.

Відомості про супровідний матеріал (accompanying material statement) — короткий опис *супровідного матеріалу*.

Відомості, що відносяться до назви (other title information) — *відомості*, що розкривають та пояснюють *основну назву*, а також вказують на характер та призначення *електронного ресурсу*.

Візуальна форма електронного документа — відображення *інформації*, яку він містить, у формі, прийнятній для сприймання його *інформаційного вмісту* людиною, зокрема, за допомогою показу на відеоекрані із застосуванням *електронних засобів* візуального відображення (*браузери*, редактори, спеціалізовані програми для перегляду та друкування тощо) або на папері (у спосіб переведення її у друковану форму).

Вміст (content) — 1) *інформація*, що передається *документом* або *електронним ресурсом*, призначена для сприйняття людиною, яку можна подавати у двомірній формі, наприклад, друкувати на папері чи відображати на екрані дисплею (або відеоекрані); 2) частина *інформаційного ресурсу*, яка є його *інформаційним вмістом*.

Графічний символ (graphic character) — графічна позначка, що використовується для подання *інформації*.

Дані (data) — *інформація*, представлена в формалізованому вигляді, придатному для автоматизованої обробки,

у формі абеткових та цифрових *символів, графічних символів*, відео-, *звукових даних* або їх комбінацій.

Дані про перепис (census data) — *числові дані*, що подають офіційні результати підрахунку населення і реєструють його економічний статус, вік, стать тощо.

Демонстраційна версія — аналог електронного продукту, що має певні обмеження повноти використання, який безкоштовно розповсюджується розробником *електронного продукту* з метою ознайомлення користувачів з його *інтерфейсом* та деякими функціональними можливостями.

Диск (disc). Див.: *жорсткий диск*.

Диск (disk) — знімний гнучкий *диск*, який використовується для *електронних ресурсів* у магнітній формі, читання та запису за допомогою електронно-магнітного імпульсу. Прикладами форм *магнітних дисків* є дискети та *жорсткі диски*. Прикладами оптичних *дисків* є: CD-I (Compact Disc-Interactive), CD-ROM (Compact Disc Read-Only Memory), Photo CD (Photo Compact Disc).

Додаток (supplement) — фізична одиниця, яка зазвичай видається окремо, але є доповненням до вже виданого *документа* для його актуалізації, продовження *оригіналу* або вміщення специфічних матеріалів, не включених до *оригіналу*; має формальний зв'язок з *оригіналом*, що полягає у загальному авторстві, *загальній назві* тощо, та/або має призначення продовжити або доповнити *оригінал*.

Документ (document) — матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення *інформації* про

факти, події, явища об'єктивної реальності та розумової діяльності людини, зафіксована різними способами на спеціальному *носії*, призначена для сприйняття людиною, зазвичай структурована певним чином і може бути одиницею *обміну* між користувачами та системами.

Документація (documentation) — *інформація*, яка видається видавцями, авторами, тощо, разом з *електронним ресурсом* зазвичай у формі підручника, інструкції або керівництва (в друкованій або в *електронній формі*), яка описує як розпочинати роботу, працювати та підтримувати *електронні ресурси* та комп'ютерні системи.

Документи з окремими змінними аркушами (loose-leaf) — *видання*, яке випускається у декількох частинах, часто у комбінації *оновлюваних документів з окремими змінними аркушами* та томів з обмеженою кількістю, яка містить як первинний, так і вторинний матеріал джерела.

Домен (domain) — певна зона у системі доменних імен мережі *Internet*, яка надана будь-якій країні, організації, юридичній або фізичній особі як власнику домена з метою забезпечення *доступу до його інформації*.

Доступ (access) — процедура встановлення зв'язку з *електронним ресурсом* (див. також: *прямий доступ, онлайн-новий доступ, віддалений доступ*).

Драйвер, драйвер пристрою (driver, device driver) — *комп'ютерна програма* (зазвичай це програма *операційної системи*), яка забезпечує взаємодію *комп'ютерної програми*, що виконується, з одним із *апаратних засобів комп'ютера* (відеокарта, звукова карта, мережевий адаптер тощо), в

тому числі *периферійних пристроїв* (клавіатура, дисплей, модем тощо), та сприяє його зручному використанню. Зазвичай з *операційною системою* надаються драйвери ключових *пристроїв*, для специфічних *апаратних засобів комп'ютера* (наприклад, графічна плата) або *периферійних пристроїв* (наприклад, принтер) можуть бути потрібні спеціальні драйвери, що постачаються виробником *пристрою*.

Електронна версія — *електронний аналог документа*, який має однаковий з *оригіналом* правовий статус і який був створений практично одночасно з цим *оригіналом* (на іншому *носії*) у відповідному форматі з метою надання в іншому *режимі доступу* (див. *прямий доступ, віддалений доступ*).

Електронна дошка оголошень, BBS (Broadcast Bulletin System) — *сервіс в Internet*, який надає можливість обговорень. Як правило, це *Web-сервер*, на якому можна залишити своє повідомлення і прочитати повідомлення інших користувачів. Електронну дошку оголошень можна розглядати як комп'ютерний аналог звичайної дошки оголошень. Крім обговорення та представлення *інформації*, BBS часто використовуються для обміну *програмним забезпеченням*, яке вільно розповсюджується (Freeware).

Електронна копія — візуальне представлення *документа* або будь-якого інформаційного об'єкта *електронними засобами*, перевірене на відповідність структурі та *інформаційному вмісту оригінала*.

Електронна пошта, (e-mail, electronic mail) — стандартний *сервіс Internet*, що дозволяє передавати і приймати

адресовані повідомлення — електронні листи, складені на *комп'ютері* і надіслані через *мережу* іншому користувачеві.

Електронна форма. Див.: *візуальна форма*.

Електронне видання (electronic publication) — самостійний (тобто може використовуватися незалежно від його виготівника, в тому числі через телекомунікаційні *мережі*), *завершений електронний ресурс*, що вміщує *електронний документ* або групу *електронних документів*, які пройшли редакційно-видавничу обробку і мають вихідні *відомості*, призначені для довготривалого зберігання, розповсюдження у незмінному вигляді, всі *копії* якого відповідають *оригіналу*.

Електронний (electronic, позначається префіксом "e-") — терміноелемент, який позначає спосіб збереження, обробки, розповсюдження та представлення інформації користувачу за допомогою засобів комп'ютерної техніки, тобто наявність таких ознак, як *цифровий* спосіб фіксації *інформації*, необхідність комп'ютерного обладнання та *програмного забезпечення* для її подання у *візуальній формі* для сприйняття людиною, телекомунікаційних засобів (зокрема, комп'ютерних мереж) або *носіїв* (що вимагають застосування спеціальних *пристроїв* для зчитування) для збереження, *доступу* та розповсюдження.

Електронний аналог — *електронний ресурс*, який в основному відтворює відповідний *оригінал* (зберігаючи розташування тексту на сторінці, ілюстрації, посилання, примітки тощо).

Електронний документ (electronic document) — *доку-*

мент, інформація в якому представлена у формі електронних даних (наприклад, текстових даних, створених у комп'ютері за допомогою прикладної програми — листи, статті, доповіді тощо), що включають обов'язкові реквізити документа, які однозначно його ідентифікують (відомості про автора, вихідні відомості тощо); може бути переданий, оброблений, збережений на певному носії та перетворений (транс-формований) електронними засобами у візуальну форму.

Електронний носій — *матеріальний носій, який використовується для запису, збереження та відтворення інформації, що обробляється за допомогою комп'ютерної техніки.*

Електронні дані (electronic data) — *дані, закодовані у цифровій формі, які включають текстові, числові, зображувальні, звукові, предметно-зображувальні та шрифтові дані або їх комбінації.*

Електронні дані та програми (electronic data and program(s)) — *об'єднання (комбінація) типів вмісту в одному електронному ресурсі. Специфічні типи комбінованих ресурсів (електронних даних та програм) можуть формуватися шляхом комбінування позначень типів електронних даних та електронних програм.*

Електронні засоби. Див.: *комп'ютерні засоби.*

Електронні програми (electronic program) — *система команд та інструкцій у вигляді набору операторів або підпрограм (листинг), написаних мовою програмування, які перетворюються транслятором на форму, придатну для*

зчитування *комп'ютером* (машинний код), і задають йому послідовність виконання певних дій, зокрема, операції з *обробки* або *передачі даних*. Електронні програми поділяються на *системні (керуючі та сервісні)* і *прикладні*.

Електронні продукти — це такі *електронні ресурси*, як *електронні програми, бази даних, електронні видання* або їх комбінації, підготовлені для задоволення потреб користувачів і призначені для реалізації їх як товару; мають певний наклад, тобто усі *копії* продукту вважаються *оригіналами* або *онлайнний доступ* до них регламентується певним чином.

Електронні ресурси (electronic resources) — 1) *інформаційні ресурси*, які створюються, керуються та використовуються за допомогою *комп'ютера*; містять *дані* та/або *програми*, зафіксовані в *електронній (цифровій)* формі на певних *носіях*, в тому числі тих, що вимагають застосування *периферійного пристрою*, безпосередньо приєднаного до *комп'ютера* (наприклад, CD-ROM пристрій) або зв'язку з комп'ютерною мережею (наприклад, з *Internet*); 2) це сукупність *електронних документів, видань, продуктів* або їхніх комбінацій у комп'ютерних системах та мережах, призначених для оперативного та зручного задоволення інформаційних потреб користувачів.

Електронні ресурси комбінованого доступу — *електронні ресурси*, які можуть використовуватися як у режимі *прямого доступу* (локально), так і в режимі *віддаленого доступу* через комп'ютерні мережі.

Електронні таблиці (spreadsheet) — пакет *приклад-*

них програм, який використовується для табличних обчислень та відображення фінансової або статистичної інформації. Дані надаються на екрані у вигляді рядків і стовпців аналогічно тому, як зберігаються дані у фінансових документах.

Елемент бібліографічного опису (element) — мінімальна структурна одиниця *бібліографічного опису*, яка містить певні бібліографічні *відомості*. Елементи підрозділяються на обов'язкові та факультативні.

Елемент даних (data element) — найменша одиниця *бібліографічного запису*, яка підлягає точній ідентифікації.

Жорсткий диск (hard disk) — негнучкий *магнітний диск* у твердому *контейнері*, який використовується для читання та запису *електронних ресурсів*; жорсткий диск може бути фіксованим або таким, що знімається.

Завершені інтегровані ресурси (finite integrating resources) — ресурси, для яких здійснюються заздалегідь визначена кількість послідовних *ітерацій*.

Завершені ресурси (finite resources) — це ресурси, які випускаються одноразово або протягом деякого періоду часу з заздалегідь визначеною кількістю частин або *ітерацій*; включають *монографії* та *завершені інтегровані ресурси*.

Загальна назва (common title) — назва *багаточастинного ресурсу* в цілому, що зазначається в усіх томах, на відміну від *індивідуальної назви* (частини ресурсу). Загальна назва *багаточастинного ресурсу*, зазначена на всіх частинах. Загальну назву може мати збірка творів.

Загальне позначення матеріалу (general material designation) — *відомості*, що визначають, у широкому значенні, тип інформаційного матеріалу. Наводиться в *бібліографічному описі* після *основної назви* у квадратних дужках. Наприклад: [Електронний ресурс], [Ноти].

Заголовок бібліографічного запису (heading) — складова *бібліографічного запису*, розміщений перед *бібліографічним описом* і призначений для упорядкування та пошуку *бібліографічних записів*. Може містити ім'я особи (заголовок індивідуального автора), найменування організації (заголовок колективного автора), назву країни та позначення виду документа (заголовок форми), уніфіковану назву (заголовок, який містить уніфіковану назву) або інші *відомості*.

Заголовок екрану — *інформація*, що стосується заголовка та *назви електронного ресурсу*, яка виникає на моніторі або екрані, зазвичай розміщена на першому або відкритому кадрі ресурсу.

Заголовок TEI (header, TEI-header) — складова електронного тексту, маркованого за системою *TEI (Text Encoding Initiative)*, містить описову інформацію, аналогічну інформації з титульного аркуша *опублікованого* тексту. Заголовок TEI-відповідного електронного тексту маркується елементом `<teiHeader>` і складається з чотирьох частин: *бібліографічний опис* електронного файлу (`<file-Desc>`), опис способу кодування (`<encodingDesc>`), небібліографічний опис або параметри (`<profileDesc>`), архів внесених виправлень (`<revisionDesc>`).

Залежна назва (dependent title) — назва *підсерії* (розділу, *додатку*), недостатня для ідентифікації *електронного ресурсу* і яка вимагає додавання *загальної назви*.

Запис (record) — група слів, цифр, *символів* або їх комбінація, що розглядаються як єдине ціле, з яких складається *елемент даних*.

Звукові дані (sound data) — цифрове відтворення звукової *інформації*.

Знак — 1) позначення елемента *інформації*; 2) носій *інформаційного вмісту*.

Інтегрований запис (integrated entry) — метод опису, при якому *бібліографічний запис* змінюється для опису *поточної ітерації ресурсу*.

Інтегровані ресурси (integrating resources) — *ресурси віддаленого доступу*, які оновлюються, тобто до їх основного *вмісту* робляться зміни або додавання, які не залишаються окремими частинами, а інтегруються до основного *вмісту*; можуть бути *завершеними* або *продовжуваними* (наприклад, *оновлені документи з окремими змінними аркушами*, *оновлені Web-сайти* тощо).

Інтерактивні мультимедіа (interactive multimedia) — *інформаційні системи*, що дозволяють одночасне використання різноманітних засобів відображення та передачі *інформації* під керуванням *інтерактивного програмного забезпечення*. Інтерактивному мультимедіа притаманні дві властивості: 1) комбінація двох або більше *типів даних* (*мультимедійні дані*); 2) *інтерактивність* та можливість впливу користувача на порядок і характер подання *інфор-*

мації.

Інтерактивні системи (interactive information system) — *засоби віддаленого доступу*, такі, як комп'ютерні мережі з відповідним програмно-технічним обладнанням для збереження електронної *інформації* та *засобами* візуального відображення (*браузери, редактори, спеціалізовані програми* для перегляду та друкування).

Інтерактивність (interactive) — *обмін інформацією* в діалоговому режимі.

Інтернет (Internet) — глобальна інформаційна мережа, частини якої логічно пов'язані одна з одною за допомогою єдиного адресного простору, заснованого на протоколі *TCP/IP*. *Інтернет* складається з множини взаємопов'язаних комп'ютерних мереж і забезпечує *віддалений доступ* до *комп'ютерів, електронної пошти, електронних дошок оголошень, баз даних* та дискусійних груп.

Інтерфейс (interface) — сукупність програмно-апаратних засобів та правил взаємодії компонентів *інформаційної системи* між собою, призначених для взаємодії користувача з *комп'ютерними пристроями, програмами* та *інформаційними ресурсами*.

Інформаційна послуга. Див.: *онлайнова послуга, сервіс* (1).

Інформаційна система (information system) — організаційно впорядкована сукупність *інформаційних ресурсів* та інформаційних технологій, у тому числі програмних або програмно-апаратних засобів, методів і процедур для створення, відправлення, *передавання, одержання, використан-*

ня, зберігання, *обробки електронних ресурсів*.

Інформаційний вміст — *інформація*, що передається документом або електронним ресурсом, відмінна від структурної інформації (див. *структурні метадані*) і призначена для сприйняття людиною.

Інформаційні продукти (information production) — *інформаційні ресурси* всіх видів, програмні продукти, бази й банки даних та інша *інформація*, призначені для реалізації як товар.

Інформаційні ресурси (information resources) — сукупність *документів* у бібліотеках, архівах, банках даних тощо або сукупність *інформаційних продуктів* певного призначення, які необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності.

Інформація (information) — відомості про об'єкти матеріального світу, факти, події, явища та процеси, незалежно від форми їх представлення.

Інша назва (other title) — інакша назва твору, яка зазначена на титульному аркуші та не пов'язана граматично з *основною назвою*.

Ітерація (iteration) — 1) чергове оновлення *інтегрованого ресурсу*, у ході якого робляться зміни або додавання до основного *вмісту*; 2) примірник *інтегрованого ресурсу* як первинне опублікування, а також ресурс після оновлення.

Картографічні електронні дані (map data) — електронне представлення всієї або частини поверхні Землі або інших небесних тіл.

Каталогізаційний запис (catalog record) — запис про *електронний ресурс*, призначений для бібліотечного (електронного) каталогу. Складається з *бібліографічного запису*, маркера запису, даних ідентифікації, кодованої інформації, точок доступу, службової інформації та шифру зберігання.

Клієнт (client) — *комп'ютерна програма*, яка використовує певні послуги іншої програми-*сервера*, або *комп'ютер*, на якому виконується програма-клієнт, підключений до одного або декількох *серверів*, при цьому операції щодо збереження та обробки *даних* поділяються між клієнтом і *сервером* певним чином.

Ключова назва (key title) — унікальна назва, надана серіальному виданню національним центром Міжнародної системи даних про серіальні видання (ISDS) з метою його однозначної ідентифікації і реєстрації та невід'ємно пов'язана з Міжнародним стандартним номером серіального видання (*ISSN*).

Комбіновані ресурси — *електронні дані* комбінованого типу: *електронні дані та програми*.

Комп'ютер (computer) — машина, що отримує, зберігає, обробляє та обмінюється інформацією. Комп'ютери поділяються на такі групи: mainframe комп'ютери, мінікомп'ютери та мікрокомп'ютери, що також зветься "домашні комп'ютери", персональні комп'ютери та "бізнес-комп'ютери".

Комп'ютерний вірус — *комп'ютерна програма*, що проникає на *комп'ютер* без відому користувача та виконує

несанкціоновані дії, що можуть пошкодити *операційну систему, електронні програми або електронні ресурси*.

Комп'ютерний носій. Див.: *електронний носій*.

Комп'ютерні засоби — будь-які програмно-апаратні засоби (*програмне забезпечення, апаратні засоби*), що використовуються в *інформаційній системі*.

Комп'ютерні ігри (games) — *прикладні програми*, призначені для відпочинку або використання в освітянських цілях. Наприклад, комп'ютерні шахи, полювання на скарби, військові ігри, моделювання повітряних польотів та світових подій.

Комп'ютерні програми. Див.: *електронні програми*.

Комутоване з'єднання (dial-up) — режим *доступу*, при якому встановлення з'єднання з віддаленим *сервером* здійснюється через телефонний канал загального користування. Нині найчастіше розглядається як доступ до *Internet* через телефонні канали зв'язку, що комутуються) (комутовані канали).

Контейнер (container) — ємність для *документа*, групи документів або частини *документа*, яка фізично відокремлена (коробка або папка для набору дисків/дискет є контейнером, касета або картриджі).

Копія — візуальне представлення *вмісту документа*, перевірене на відповідність структурі (див. *структурні метадані*) та *інформаційному вмісту оригіналу*.

Листинг (listing) — роздрукований або відображений на екрані текст *програми* або *інформаційний вміст ресурсу*.

Логічний запис (logical record). Див.: *запис*.

Локальний доступ (local access) — режим звертання до *електронного ресурсу* з використанням *фізичного носія* такого як дискета, *диск*, касета або картридж, призначеного для вставляння до *периферійного пристрою комп'ютера*.

Магнітний диск (magnetic disk). Див.: *жорсткий диск*.

Магнітофонна касета (tape cassette) — магнітофонна стрічка у знімному жорсткому контейнері, який містить дві *бобіни*, до яких прикріплюється стрічка, з якої *електронний ресурс* може читатися або на яку він може записуватися за допомогою стрічкопротягувального *пристрою*.

Маршрутизатор (router) — *електронний засіб* для пересилання пакетів мережевого рівня у мережу на основі збору *інформації* про топологію межме-режевих з'єднань. Може бути *програмним* та *апаратним*. Зазвичай для зв'язку двох локальних мереж використовується термін "маршрутизатор", а для з'єднан-ня локальної мережі з *Ін-тернет*-"шлюз".

Маска — розмір мережі, тобто кількість адрес у мережі. Записується в десятково—побайтовому вигляді: 225.225.225.0 — маска на 256 адрес (0...256), 225.225.225.192 — маска на 64 адреси (192...256)

Матеріальний носій інформації. Див.: *фізичний носій, електронний носій, носії електронних ресурсів*.

Машиночитаний (machine-readable) — формат *інформації*, який може бути розпізнаним, прийнятим і використаним безпосередньо машиною такою як *комп'ютер* або інший засіб *обробки інформації*. Оскільки йдеться лише про застосування *електронних засобів*, термін

"машиночитаний" не використовуватиметься та вважається застарілим.

Мережевий ресурс. Див.: *ресурси віддаленого доступу*

Метадані (metadata) — дані про дані, тобто вторинна інформація, призначена для ідентифікації та пошуку електронних ресурсів в інформаційних системах; поділяються на описові метадані (бібліографічна інформація), структурні метадані (опис форматів та структури) та адміністративні метадані (дані для керування інформацією, такі як відомості про методи обробки даних, перетворення даних, дату останнього оновлення, права доступу користувачів до інформації тощо).

Мова програмування (programming language) — формальна знакова система з набором лексичних, синтаксичних і семантичних правил, яка використовується для написання комп'ютерних програм.

Монографічний ресурс (monographic resource) — завершений ресурс, що складається з однієї частини або із заздалегідь визначеної кількості частин.

Монографія (monographic item) — наукове видання у вигляді книги або брошури, яке містить повне та всебічне дослідження однієї проблеми або теми, приналежне одному або декільком авторам, і складається з однієї або декількох частин.

Мультимедійні дані (multimedia data) — комбінація декількох типів даних в одному електронному ресурсі, тобто будь-які сполучення тексту, звуку, зображення (графіки, відео та анімації), а також організація гіперпосилань.

Назва (title) — слово, фраза або група *символів*, наявних у *електронному ресурсі*, що називають його або твір (або будь-яку групу окремих творів), що міститься в цьому ресурсі. *Електронний ресурс* може мати декілька назв (наприклад, на титульному екрані, на етикетці, *контейнері* тощо). Ці назви можуть бути ідентичними або відрізнятися одна від одної. Назва може бути *основною, альтернативною, іншою, паралельною, загальною, частковою, залежною, назвою оригіналу*, назвою серії або підсерії та *ключовою назвою*.

Назва оригіналу (original title) — *назва* оригінального твору на відміну від назви перекладу, перероблення, переказу.

Нечислові дані (non numeric) — *дані*, які не мають властивостей *числових даних*.

Носії електронних ресурсів: носії *локальних ресурсів* — зовнішні накопичувачі або носії, що переносяться (дискети, касети, *картриджі*, компакт-диски тощо), які мають бути поміщеними користувачем до комп'ютерного пристрою для зчитування, тобто вимагають застосування *периферійного пристрою*, безпосередньо приєднаного до комп'ютера (наприклад, CD-ROM-пристрій, ZIP-драйв тощо);

носії *віддалених ресурсів* — накопичувачі, що вимагають зв'язку з комп'ютерною мережею (наприклад, вінчестери *Internet-серверів* тощо).

Носій інформації. Див.: *фізичний носій, електронний*

носій, носії електронних ресурсів

Об'єднаний ресурс (merger) — ресурс, який є результатом об'єднання двох або більше ресурсів.

Область бібліографічного опису (area) — значна складова *бібліографічного опису*, що містить *відомості* певної категорії або набору декількох категорій.

Обмін (interchange, exchange) — процес *передавання даних (електронних ресурсів)* від передавальної системи до приймальної системи (див. *інформаційна система*) або процес надання *електронних ресурсів* одержувачу (людині або пристрою, див. *електронні засоби*) шляхом пересилання *даних* через мережу чи передачі на *носії*.

Обмінний формат, формат обміну (interchange format) — правила подавання *даних (електронних ресурсів)* з метою *обміну*.

Обробка, опрацювання (processing) — виконання операцій над *електронними ресурсами*, у тому числі редагування, переформатування, показ (presentation — презентація, тобто відтворення у формі, прийнятній для людини), файлування (filing — занесення у файл, тобто зберігання *документа* відповідно до деякого означеного методу з метою сприяння відібраного *документа*) й відбирання.

Однорівневий опис — *бібліографічний опис* на *одночастинний електронний ресурс*, завершений *багаточастинний ресурс* в цілому, окрему фізичну одиницю, а також групу фізичних одиниць *багаточастинного ресурсу*.

Одночастинний ресурс — *самостійний разовий електронний ресурс* або окрема фізична одиниця *багаточастин-*

ного ресурсу на одному фізичному носії (однотомний ресурс або окремих том (випуск) багатотомного, *серіального* або іншого *продовжуваного ресурсу*, окремих компонент комплектного ресурсу).

Онлайнова послуга (online service) — системно-орієнтована діяльність, яка підтримує цілодобовий *онлайнний доступ* до *інформації* та її використання в *Internet*, забезпечуючи синхронний *обмін інформацією* в реальному часі. Онлай-нові послуги надаються користувачам сервісними організаціями та включають *дошки оголошень*, дискусійні групи, *Web-сайти*, новини, прогнози погоди тощо.

Онлайнний доступ (on-line) — режим доступу в *Internet*, коли опрацювання запитів користувача проводиться в режимі реального часу, при цьому на *комп'ютері* користувача та на вузлах *Internet* запускаються *програми* для взаємодії із мережевими *серверами*. Онлайнний доступ надають всі *сервіси Internet*: *електронна пошта*, *WWW*, *FTP* та інші.

Оновлюваний Web-сайт (updating Web site) — *Web-сайт*, який оновлюється у спосіб *ітерації* та не відповідає іншим типам *продовжуваних ресурсів*.

Оновлювана база даних (updating database) — *база даних*, яка оновлюється у спосіб *ітерації*.

Оновлювані документи з окремими змінними аркушами (updating loose-leaf) — *інтегрований ресурс*, який складається з одного чи більше базових томів, який оновлюється окремими аркушами, що додаються або замінюються.

Операційна система (operating system) — базовий

комплекс *системних комп'ютерних програм*, які керують *комп'ютером* у цілому: забезпечують керування *апаратними засобами* комп'ютера, введення-виведення і керування даними, розподіл ресурсів і роботу з файлом, виконання *прикладних програм* та *утиліт*, а також здійснюють інші функції, наприклад, мережеву взаємодію, надання *інтерфейсу* користувачу тощо. Операційна система є середовищем для роботи інших *комп'ютерних програм*. Приклади операційних систем (ОС): UNIX, Windows, Linux (базові технології); DOS, NextStep (застаріли); DOS, Apple (для робочих станцій), AIX (для серверів) тощо.

Описові метадані — бібліографічна, реферативна *інформація*, індексні дані тощо, які використовуються для ідентифікації та пошуку *електронних ресурсів*.

Оптичний диск (mirror disk). Див.: *диск*.

Опублікування (publication) — випуск твору в обіг для задоволення потреб користувачів, а також надання *доступу* до твору через електронні системи *інформації*. У контексті використання ISBD(ER) та чинного законодавства усі *віддалені електронні ресурси* вважаються опублікованими. Формальні *відомості* про публікацію, такі, як місце, видавництво та дата, подаються у *бібліографічно-му записі*.

Оригінал — самостійний *документ* на будь-якому *носії*, зокрема, самостійний *електронний ресурс*, тобто кожний примірник самостійного *електронного ресурсу локального доступу* (наприклад, електронне видання на компакт-диску), а також самостійний *мережевий ресурс* (наприклад, *онлайн-ресурс*, /нтернет-публікація тощо).

Основна назва (title proper) — *назва*, розміщена першою або виокремлена на титульному аркуші, екрані або на елементах оформлення, що його замінюють.

Паперова копія (тверда копія) *електронного документа* — *форма візуального представлення вмісту електронного документа* на папері, перевірена на відповідність структурі та вмісту його *візуального представлення електронними засобами*.

Паралельна назва (parallel title) — *основна назва електронного ресурсу* іншою мовою та/або іншою графікою. Ресурс може мати одну або кілька паралельних назв.

Передавання даних (data communication, data transfer) — пересилання *даних* між двома або більше незалежними пристроями (див. *електронні засоби*), наприклад, між вінчестером та оперативною пам'яттю *комп'ютера*, або процесами (*програмами*, що виконуються та взаємодіють), яке здійснюється відповідно до правил (*протоколів*), що визначають *обмінний формат* та процедури *обміну даними*.

Периферійне обладнання. Див.: *периферійний пристрій*.

Периферійний пристрій — *апаратний засіб*, який підключається до основного блоку *комп'ютера*, має власний блок керування та виконує завдання центрального процесору, не потребуючи постійного втручання. Наприклад: принтер, миша, стример, зовнішні *пристрої* для запам'ятовування.

Персональний комп'ютер (personal computer). Див.: *комп'ютер*.

Підсерія (sub—series) — частина *серії*, яка має особливе цільове та читацьке призначення або певну тематику, а також власну *назву*, відмінну від серійної, та входить до складу іншої *серії*, більш широкої за тематикою.

Поглинання (absorption) — ресурс, який є поглинутим іншим ресурсом.

Підполе (subfield) — певна одиниця *інформації* в межах *поля* (див. також: *елемент даних*).

Поділений ресурс (split) — ресурс, який є результатом розділення попереднього ресурсу на два або більше ресурсів.

Поле (field) — певний рядок *символів*, який ідентифікується позначкою та містить одне або більше *підполів*. *Поле* — частина запису, яка відповідає одній *області бібліографічного опису*, одній предметній рубриці, одному шифру зберігання тощо. Може містити дані змінної та фіксованої довжини.

Порт (port) — фізичний або логічний *пристрій*, через який здійснюється процес приймання/передавання *даних*.

1.) Поняття, яке використовується транспортними протоколами *Internet* для розподілу одночасно встановлених логічних з'єднань з *хостом*. Порт ідентифікується числом, що визначає конкретний програмний додаток *Internet*, для якого призначені *дані*.

2.) Один з каналів *комп'ютера* для приймання/передавання *даних*, призначений для підключення зовнішнього устаткування. Асоціюється з роз'єднувачем на корпусі *комп'ютера*.

Предметно-зображувальні дані (representational data) — дані про структуру об'єкта (наприклад, такі *картографічні дані*, як поверхня Землі, оцифрована для комп'ютерного збереження та пошуку).

Прикладна програма; застосування (application program; application) — *комп'ютерна програма* або пакет програм, що реалізують *обробку даних* у певній області застосування, безпосередньо виконують функції, необхідні користувачу. Приклади *прикладних програм* охоплюють широкий спектр застосувань від програм підготовки та редагування тексту до ігор та специфічних цільових програм з бізнесу, освіти та науки.

Пристрій. Див.: *апаратні засоби; периферійний пристрій*

Програма підготовки та редагування тексту (word processor) — *прикладна програма*, призначена для створення та маніпулювання *текстом*, включаючи редагування (знищення, вставляння, копіювання), форматування (зміни шрифту, макетування сторінки, виділення абзацу тощо) та друк.

Програми. Див.: *електронні програми*

Програма доступу до даних (retrieval program) — *системна програма*, яка використовується для пошуку розміщення *даних*, пошуку та відбору потрібних *даних*, перегляду та аналізу *даних* (наприклад, файлові менеджери, *браузери*, поштові та пошукові *сервери* тощо).

Програми математичних розрахунків — *прикладні програми*, які реалізують математичні методи в фундамен-

тальних і прикладних науках, *електронні таблиці*, програми-калькулятори тощо.

Програми редагування (editor program(s)) — *прикладні програми*, призначені для введення *інформації*, перевірки, внесення змін у файли, що містять *дані* або *програми*. Наприклад, *текстовий редактор* (text editor), екранний редактор (screen editor), рядковий редактор (line editor), а також редактори графічних, аудіо-, відеоданих та різнотипних *даних*.

Програми САПР (CAD program) — системи автоматизованого проектування, прикладні програми, які використовуються у комп'ютерному супроводженні дизайнерських проєктів, у проектуванні наукових, технічних та архітектурних моделей (будівельних, авіаційних, інтегральних схем та молекул) у двох або трьох вимірах.

Програмне забезпечення (software) — комплекс *електронних програм*, які забезпечують *обробку* або передачу *даних*.

Програмні засоби — див. *Програмне забезпечення*

Програмні засоби баз даних (database programs) — *прикладні програми*, які керують створенням, оновленням, збереженням та пошуком *даних* у базі. Див. також *Система керування базами даних (СКБД)*.

Програмні засоби для настільних видавничих систем (desktop publishing program) — *прикладна програма*, яка забезпечує верстку — комбінування *тексту* та *графіки* на сторінці відповідно до стандартів видавничої справи та правил, визначених видавництвом.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 13. — С. 64.

2. Про внесення змін до Закону України "Про авторське право і суміжні права" : Закон України від 11 липня 2001 р. № 2627-ІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 43. — С. 214.

3. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-ІУ // Урядовий кур'єр. — 2003. — 2 липня (№ 119). — С. 1—6.

4. Про електронну торгівлю : Закон України: Проект від 17 лютого 2003 р. № 3114 [Електронний ресурс] // Законопроекти / Упр. комп'ютериз. систем Апарату Верховної Ради України. — 2003. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/proza.htm>. — Назва з екрану.

5. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — С. 650.

6. Про національну програму інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 27—28. — С. 181.

7. ГОСТ 7.11—78. Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках в библиографическом описании. — Изд. офиц. — М. : Изд-во стандартов, 1978. — 239 с.

8. ГОСТ 7.12—93. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и прави-

ла. — Изд. офиц. — М. : Госстандарт России, 1994. — 16 с.

9. ГОСТ 7.60—2003. Издания. Основные виды. Термины и определения [Электронный ресурс] : межгос. стандарт. — Изд. офиц. — М. : Изд-во стандартов, 2003. — Режим доступа: http://www.bookchamber.ru/download/gost_2003-7.60.doc. — Загл. с экрана.

10. ГОСТ 7.7—1996. Описание баз данных и машиночитаемых информационных массивов. Состав и обозначение характеристик : межгос. стандарт // Стандарты по библиотечному делу : сборник / сост.: Т. В. Захарчук, Л. И. Петрова, Т. А. Завадовская, О. Н. Зусьман. — СПб. : Профессия, 2001. — С. 317—361.11. ГОСТ 7.76—1996. Комплектование фонда документов. Библиографирование. Каталогизация. Термины и определения : межгос. стандарт. — Изд. офиц. // Стандарты по библиотечному делу: сборник. — СПб. : Профессия, 2001. — С. 411—462.

12. ГОСТ 7.80—2000. Библиографическая запись. Заголовки. Общие требования и правила составления [Электронный ресурс] : межгос. стандарт. — Изд. офиц. — Введ. 2000.07.01. — М. : Изд-во стандартов, 2000. — Режим доступа: http://www.bookchamber.ru/download/gost_2000-7.80.doc. — Загл. с экрана.

13. ГОСТ 7.82—2001. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления : межгос. стандарт. — Введ. 2002.07.01. — М. : Изд-во стандартов, 2001. — 23 с.

14. ГОСТ 7.83—2001. Электронные издания. Основные виды и выходные сведения : межгос. стандарт. — Введ.

2002.07.01. — М. : Изд-во стандартів, 2002. — 13 с.

15. ГОСТ 7.9—95 (ИСО 214—76). Реферат и аннотация. Общие требования : межгос. стандарт. — Изд. офиц. — Введ. 1997.07.01. — М. : Изд-во стандартів, 1996. — 7 с.

16. ДСТУ ГОСТ 2.051:2006. Електронні документи. Загальні положення. (ГОСТ 2.051—2006, IDT) : нац. стандарт України. — Вид. офиц. — К. : Держ-споживстандарт України, 2007. — III, III, 11 с. — (Єдина система конструкторської документації).

17. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. (ГОСТ 7.1—2003, IDT) : нац. стандарт України. — Вид. офиц. — К. : Держспоживстандарт України, 2007. — III, III, 47 с.

18. ДСТУ ГОСТ 7.51:2003. Картки для каталогів і картотек. Каталогізація у виданні. Склад, структура даних та видавниче оформлення (ГОСТ 7.51—1998, IDT) : нац. стандарт України. — Вид. офиц. — К. : Держспоживстандарт України, 2004. — III, II, 9 с.

19. ДСТУ ГОСТ 7.59:2003. Індекссування документів. Загальні вимоги систематизації та предметизації (ГОСТ 7.59—2003 (ИСО 5963—85) IDT) : нац. стандарт України. — Вид. офиц. — К. : Держспоживстандарт України, 2004. — III, II, 5 с.

20. ДСТУ 2732—94. Діловодство і архівна справа. Терміни та визначення. — Вид. офиц. — К. : Держстандарт України, 1994. — 33 с.

21. ДСТУ 3578—97. Формат для обміну бібліографічними даними на магнітних носіях. — К. : Держстандарт

України, 1997. — 20 с. 22. ДСТУ 3582—97. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила. — Вид. офіц. — К. : Держстандарт України, 1998. — 27 с.

23. ДСТУ 3719—1—98. Інформаційні технології. Електронний документообіг. Архітектура службових документів (ОДА) та обмінний формат. Ч. 1. Вступ і загальні принципи. — К. : Держстандарт України, 1999. — V, 31 с.

24. ДСТУ 3719—2—98. Інформаційні технології. Електронний документообіг. Архітектура службових документів (ОДА) та обмінний формат. Ч. 2. Структура документа. — К. : Держстандарт України, 1999. — 187 с.

25. ДСТУ 3901—99. Інформаційні технології. Мови програмування, їх середовище і системний інтерфейс. Незалежні від мов типи даних. — К. : Держстандарт України, 2000. — 106 с.

26. ISBD (CR): International Standard Bibliographic Description for Serials and Other Continuing Resources : Revised from the ISBD(S) /International Federation of Library Associations and Institutions. — Munchen: K.G.Saur, 2002. — VII, 114 p.

27. ISBD (ER): International Standard Bibliographic Description for Electronic Resources : rev. from the ISBD (CF). — Frankfurt at Main, 1996. — 109 p.

28. ISO 2709:1996 (E). Information and documentation — Format for information exchange : International standard. — 3. ed. — Geneve : International Organization for Standardization, 1996. — III, 6 p.

29. ISO 9707:1991. Information and documentation — Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodicals and electronic publications [Electronic resource] / TC 46/SC 8/WG 2. — 1991. — 13 p. — Mode of access: <http://www.iso.ch/iso/en/CatalogueDetailPage.CatalogueDetail7CSNUMBER=17564&ICS1=1>. — Title from the screen.

30. Антоненко І. П. Бібліографічний опис електронних ресурсів: методичні матеріали для пристатейної бібліографії / І. П. Антоненко, О. В. Баркова // Бібл. вісн. — 2006. — № 1. — С. 25—27.

31. Антоненко І. П. Електронні ресурси як об'єкт каталогізації: історія питання, термінологія, форматне забезпечення / І. П. Антоненко, О. В. Баркова // Бібл. вісн. — 2004. — № 2. — С. 11—22.

32. Антоненко І. П. Каталогізація електронних ресурсів: методичні рекомендації в таблицях і схемах / І. П. Антоненко, О. В. Баркова // Бібл. планета. — 2007. — № 4. — С. 14—20.33.

33. Антоненко І. П. Науково-методичне забезпечення каталогізації електронних ресурсів / І. П. Антоненко, О. В. Баркова // Наук. праці НБУВ. — К., 2005. — Вип. 14. — С. 445—454.

34. Антоненко І. П. Термінологічне забезпечення каталогізації електронних ресурсів: електронні дані та програми та каталогізаційна термінологія / І. П. Антоненко, О. В. Баркова // Культура народів Причорномор'я. — 2007. — № 100, т. 2. — С. 62—67.

35. Антоненко І. П. Термінологічні аспекти каталогізації електронних ресурсів / І. П. Антоненко, О. В. Баркова // Бібл. форум України. — 2004. — № 3 (5). — С. 17—24.

36. Антопольский А. Б. Системы метаданных в электронных библиотеках // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: новые технологии и новые формы сотрудничества : Материалы 8-й Междунар. конф. "Крым—2001": г. Судак, 9—17 июня 2001 г. — М. : Изд-во ГПНТБ России, 2001. — Т. 1. — С. 287—298.

37. Антопольский А. Б. Электронные издания: проблемы и решения / А. Б. Антопольский, К. В. Вигурский // Информ. ресурсы. — 1998. — № 1. — С. 19—23.

38. Армс В. Электронные библиотеки : (пер. с англ). — М. : ПИК ВИНТИ, 2001. — 274 с.

39. Баркова О. В. Електронні інформаційні ресурси: представлення бібліографічних даних в УКРМАРК // Бібліосвіт : інформ. вісник. — Вип. 8. — 2003. — С. 15—18.

40. Баркова О. В. Електронні ресурси: аспекти типології // Документознавст-во. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: Проблеми науки, освіти, практики : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 25—26 травня 2004 р. — К., 2004. — С. 147—149.

41. Баркова О. В. Путь онлайн-документа в библиотечном технологическом процессе // Б-ки национальных академий наук: пробл. функционирования, тенденции развития. — К. : НБУВ, 2003. — Вып. 2. — С. 209—216.

42. Бахтурина Т. А. Проблемы стандартизации библиографического описания электронных ресурсов // Науч. и

техн. б—ки. — 2000. — № 7. — С. 16—21.

43. Бахтурина Т. А. Термины, связанные с типологией электронных ресурсов // Науч. и техн. б-ки. — 2001. — № 5. — С. 60—66. 44. Белорусский коммуникативный формат представления библиографических записей в машиночитаемой форме ББМЛЯС [Электронный ресурс] / Гос. ком. по науке и технологиям Республики Беларусь, М-во культуры Республики Беларусь. — Электрон. дан. и прогр. — Минск, 2002. — Режим доступа: http://old.nlb.by/html/news2006/30_08_06/BELMLRC.pdf. — Загл. с экрана.

45. Библиографическое описание электронных ресурсов : метод. рекомендации [Электронный ресурс]. — М. : РГБ, 2001. — Режим доступа: <http://www.rsl.ru/pub/erdes.htm>. — Загл. с экрана.

46. Бібліографічний опис електронних ресурсів / Держ. наук. установа "Книжк-ова палата України ім. Івана Федорова". — К. : Кн. палата України, 2007. — 40 с.

47. Википедия [Электронный ресурс] : многоязычная общедоступная свободно распространяемая энциклопедия, публикуемая в Интернете / Дж. Уэйсл, Л. Сэнгер. — Электрон. дан. и прогр. — Майами, 2001. — Режим доступа: <http://wikipedia.org/>. — Загл. с экрана.

48. Глоссарий компьютерных терминов / А. Бэдед, Д. Бурдхардт, А. Камминг [и др.] — 10-е изд. — М. [и др.] : Изд. дом "Вильямс", 2002. — 429 с.

49. Дарлинг К. От сериальных зданий к продолжающимся ресурсам: аспекты терминологии // Библиотечное дело — XXI век : науч.-практ. сб. / РГБ. — М., 2003. — Вып. 1

(5). — С. 12—23.

50. Е-будущее и информационное право / В. М. Брыжко, В. С. Цимбалюк, А. А. Орехов, О. Н. Кальченко; под ред. Р. А. Калюжного, М. Я. Швеца. — К. : Интеграл, 2002. — 264 с.

51. Еременко Т. В. Информатизация библиотечной деятельности в России и США (терминологический аспект) // Библиотекосведение. — 2004. — № 1. — С. 40—45.

52. Захаров В. П. Актуальные проблемы лингвистического обеспечения авто-матизированных систем крупных библиотек России / В. П. Захаров, А. Ц. Масевич // Информационное обеспечение науки: новые технологии. — М. : БЕН, 1997. — С. 143—150.

53. Корнієнко В. Проблеми розвитку стандартизації бібліотечної та видавничої справи в Україні : аналіт. огляд // Бібл. вісн. — 2000. — № 3. — С. 6—11.

54. Ланде Д. В. Глосарій // Ресурси українського Інтернет'2000. — 2000. — С. 443—45255.

Ланде Д. В. Навігація в мережі Інтернет // НТІ. — К., 2000. — № 2. — С. 18—24.

56. Мамедова Н. О. Типология электронных периодических изданий [Электронный ресурс] // Библиотечное дело — 2001: российские библиотеки в мировом информационном и интеллектуальном пространстве : 6-я междунар. науч. конф. : материалы конф., г. Москва, 26—27 апреля 2001 г. — 2001. — Режим доступа: http://www.nbu.gov.ua/articles/msuk/2001/8s/s8_p8.html. — Загол. с экрана.

57. Пелле Ф. ISSN: что нового // Библиотечное дело — XXI век : науч.-практ. сб. / РГБ. — М., 2003. — Вып. 1 (5).

— С. 23—27.

58. Российский коммуникативный формат представления библиографических записей в машиночитаемой форме (российская версия UNIMARC) [Электронный ресурс] / М-во культуры РФ, Рос. библ. ассоциация. — Электрон. дан. и прогр. — М. — Режим доступа: <http://www.rba.ru/gusmarc/gusmarc/for-mat1.htm>. — Загл. с экрана.

59. Руководство по UNIMARC: Руководство по применению международного коммуникативного формата UNIMARC / пер. с англ. авт. коллектива под руководством А. И. Земскова, Я. Л. Шрайберга. — М., 1992. — 320 с.

60. Сукиасян Э. Р. Дискуссионный клуб "Термин" // Науч. и техн. б-ки. — 2000. — № 6. — С. 113—119.

61. Шрайберг Я. Л. Современные тенденции развития библиотечно-информ-ационных технологий : ежегод. пленар. докл. междунар. конф. "Крым", год 2001. — М. : Изд-во ГПНТБ России, 2002. — 44 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
1. Поняття електронний документ”, “електронні видання”	4
2. Джерела відомостей про електронний ресурс	7
3. Черговість використання джерел для виявлення відомостей про електронний ресурс	8
4. Мова опису	9
5. Особливості створення бібліографічних описів електронних ресурсів	11
6. Загальна схема бібліографічного опису електронного ресурсу	13
7. Приклади бібліографічного опису електронних ресурсів	31
БАЗОВІ ВИЗНАЧЕННЯ ТА СУПУТНІ ТЕРМІНИ	40
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	70

Наукове видання

Бібліографічний опис електронних ресурсів

Методичні рекомендації

Укладачі: Цокало О. О. Ткаченко Д. В.

Редактор: Пустова О. Г.

Комп'ютерний набір: Д. В. Ткаченко

Дизайн і верстка: Д. В. Ткаченко

Формат Ум. друк. арк.
Тираж ___ прим. Зам. № ___

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.

Адреса бібліотеки МНАУ:
54020, м. Миколаїв, вул. Генерала Карпенко, 73

Адреса сайту: lib.mnau.edu.ua